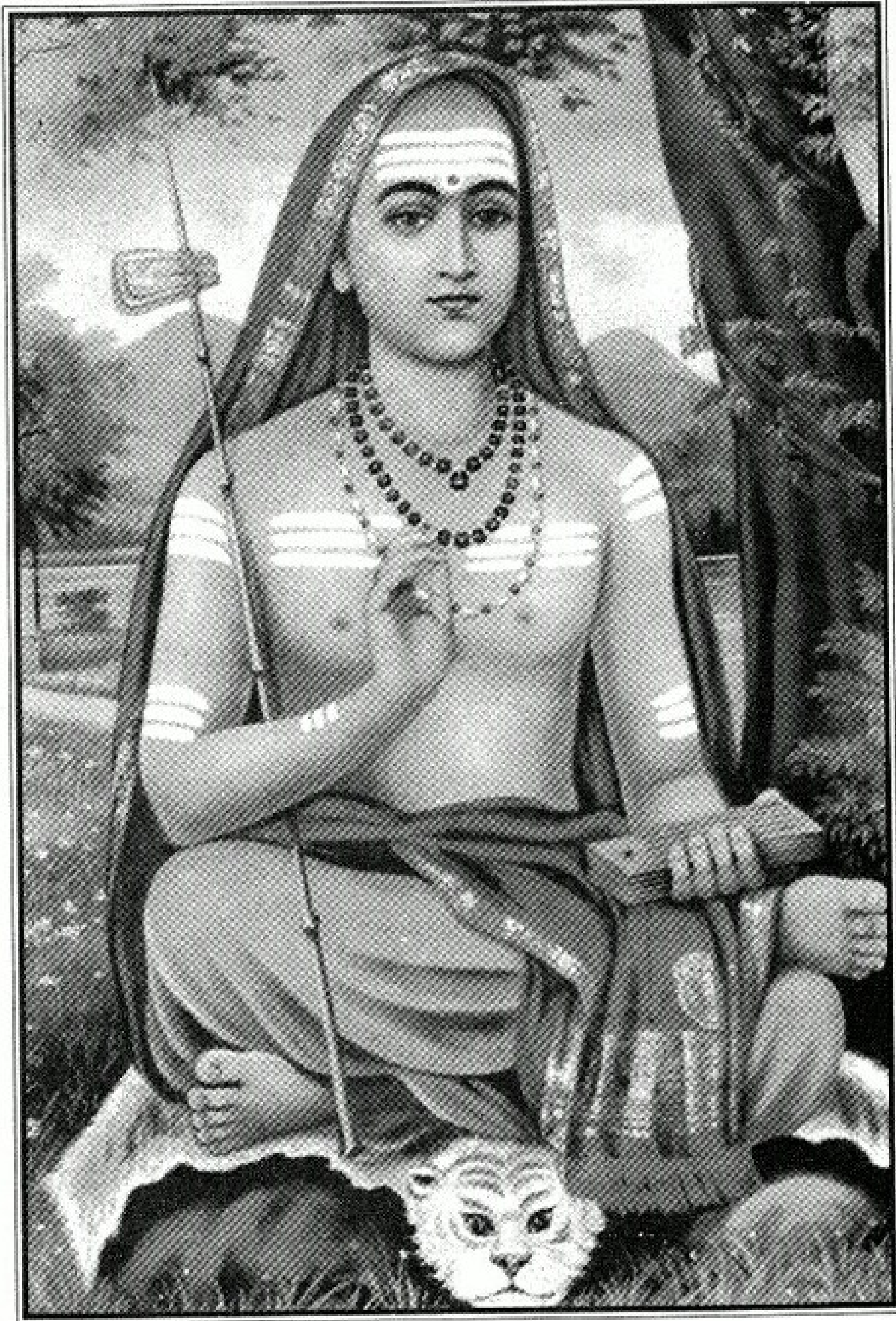
అధిశ్రవణము

శ్లో॥ చిద్ఘనాయ ప్రకాశాయ శృత్యాకాశ విహారిణే ।
అద్వైతామృత వర్షాయ శంకరాయ నమోనమః ॥

జగద్గురు ఆదిశంకరులు.

అన్నసూక్తమ్

నమో బ్రహ్మణే నమో అ స్త్వగ్నయే నమః పృథివ్యై నమ ఓషధీభ్యః ।

నమోవాచే నమోవాచస్పతయే నమో విష్ణవే బృహతే కరోమి ।

ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః

సహవై దే వానాం చాసురాణాంచ యజ్ఞౌ ప్రతతావాస్తాం వయగ్గ్ స్వర్గం లోక మేష్యామో వయ మేష్యామ ఇతి తేఽసురా స్సన్నహ్యాసహ సైవాచరన్ బ్రహ్మాచర్యేణ తప సైవ దేవా స్తేఽసురా అముహ్యగ్గ్ స్తేన ప్రాజానగ్గ్ స్తేపరాభవన్ తేన స్వర్గం లోక మాయ ప్రసృతేన వైయజ్ఞేన దేవా స్స్వర్గం లోక మాయన్న ప్రసృతేనాసురా న్పరాభావయ న్ప్ర సృతో హవై యజ్ఞోపవీతినో యజ్ఞో ప్రస్మృతోఽనుప వీతినో యత్కించ బ్రాహ్మణో యజ్ఞోపవీత్యధీతే యజత ఏవ తత్త స్మాద్యజ్ఞోపవీత్యే వాధీయీత యాజయే ద్యజేత వా యజ్ఞస్య ప్రసృత్యాఅజినం వాసోవా దక్షిణత ఉపవీయ దక్షిణం బాహుముద్ధరతేవధత్తే సవ్య మితి యజ్ఞోపవీత మేత దేవ విపరీతం ప్రాచీనావీతగ్ం సంవీతం మానుషమ్ ॥

రక్షాగ్ంసి హవా పురోఽనువాకే తపోగ్ర మతిష్ఠంత తా న్ప్రజాపతి ర్వరేణోపామంత్రయత తాని వర మవృణీతాఽదిత్యో నో యోద్ధా ఇతి తా న్ప్రజాపతి రబ్రవీ ద్యోధయధ్వ మితి తస్మా దుత్తిష్ఠంతగ్ం హవాతాని రక్షాగ్ం స్యాదిత్యం యోధయంతి యావ దస్తమన్వగా త్తాని హవా ఏతాని రక్షాగ్ంసి గాయత్రియాఽభిమం త్రితేనాంభసా శామ్యంతి తదుహవా ఏతే బ్రహ్మావాదినః పూర్వాభిముఖా స్సంధ్యాయాం గాయత్రియాఽ భిమంత్రితా ఆపఊర్ధ్వంవిక్షి పంతి తా ఏతా ఆపో వజ్రీ భూత్వా

తాని రక్షాగ్ంసి మన్దేహారుణే ద్వీపే ప్రక్షిపంతి యత్ప్ర దక్షిణం ప్రక్రమంతి తేన పాప్మానమవధూ న్వంత్యుద్యంత మస్తంయంత మాదిత్యమభిధ్యాయ న్కుర్వన్బ్రాహ్మణోవిద్వాన్ త్సకలం భద్ర మశ్నుతేఽ సావాదిత్యో బ్రహ్మేతిబ్ర హ్మైవస న్బ్రహ్మాప్యేతి య ఏవంవేద ॥

(౨) తై.ఆ.౨.౧

అహ మస్మి ప్రథమజా ఋతస్య । పూర్వం దేవేభ్యో అమృత స్య నాభిః । యోమా దదాతి సఇ దేవ మావాః । అహ మన్న మన్న మదంత మద్మి । పూర్వ మగ్నేరపి దహత్యన్నం । యత్తౌహాసాతే అహ ముత్తరేషు । వ్యాత్త మస్యపశవస్సుజంభం॥ పశ్యంతి ధీరాః ప్రచరంతి పాకాః । జహామ్యన్య న్న జహామ్యన్యం । అహ మన్నం వశ మిచ్చరామి । సమాన మర్థం పర్యేమి భుంజత్ । కోమా మన్నం మనుష్యోదయేత । పరాకే అన్నం నిహితం లోక ఏతత్ । విశ్వైర్దేవైః పితృభిర్గుప్త మన్నం । యదద్యతే లుప్యతే యత్పరోప్యతే । శతతమీ సా తనూర్మే బభూవ । మహాంతౌ చరూ సకృద్దుగ్ధేన పప్రౌ । దివంచ పృశ్ని పృథివీంచ సాకం । తత్సంపిబంతో నమినంతి వేధసః । నైతద్భూయో భవతినోకనీయః ॥ అన్నం ప్రాణ మన్న మపాన మాహుః । అన్నం మృత్యుం తము జీవాతుమాహుః । అన్నంబ్రహ్మాణో జరసం వదంతి । అన్నమాహుః ప్రజననం ప్రజానాం । మోఘ మన్నం విన్దతే అప్రచేతాః । సత్యం బ్రవీమి వధ ఇత్సతస్య । నార్యమణం పుష్యతి నోసఖాయం । కేవలాఘో భవతి కేవలాదీ । అహం మేఘ స్తనయ న్వర్షన్నస్మి । మామదంత్యహమద్మ్యన్యాన్ । అహగ్ం సదమృతో భవామి । మదాదిత్యా అధిసర్వే తపంతి ॥

కిగ్గ్స్విదాసీత్పూర్వచిత్తిః కిగ్గ్స్విదాసీ ద్బృహద్వయః । కిగ్గ్స్విదాసీ త్పిశంగిలా కిగ్గ్స్విదాసీ త్పిలిప్పిలా । ద్యౌరాసీత్పూర్వచిత్తిరశ్వ ఆసీ ద్బృహద్వయః । రాత్రి రాసీత్పిశంగిలాఽవిరాసీత్పి లిప్పిలా । కస్స్వి దేకాకీ చరతికఉస్స్విజ్జాయతే పునః । కిగ్గ్స్విద్ధిమస్యభేషజం కిగ్గ్స్వి దావపనం మహత్ । సూర్య ఏకాకీ చరతి చంద్రమా జాయతేపునః । అగ్ని ర్హిమస్య భేషజం భూమి రావపనంమహత్ । పృచ్ఛామిత్వాపరమంతం పృథివ్యాః పృచ్ఛామిత్వా భువనస్యనాభిమ్ । పృచ్ఛామి త్వా వృష్ణో అశ్వస్యరేతః పృచ్ఛామి వాచః పరమం వ్యోమ । వేది మాహుః పరమంతం పృథివ్యాయజ్ఞ మాహుర్భువనస్య నాభిం । సోమ మాహు ర్వృష్ణో ఆశ్వస్యరేతో బ్రహ్మైవ వాచః పరమం వ్యోమ ॥

తై.సం.౭.౪.౧౮.

తేజసా వా ఏష బ్రహ్మవర్చ సేన వ్యర్ధ్యతే । యోఽశ్వమేధే నయజతే । హోతాచ బ్రహ్మాచ బ్రహ్మోద్యంవదతః । తేజసా చైవై నం బ్రహ్మవర్చసేన చ సమర్ధయతః । దక్షిణతో బ్రహ్మాభవతి । దక్షిణత ఆయతనో వైబ్రహ్మా । బార్హస్పత్యో వైబ్రహ్మా । బ్రహ్మవర్చసమేవాస్య దక్షిణతో దధాతి । తస్మాద్దక్షిణోర్ధో బ్రహ్మవర్చసితరః । ఉత్తరతోహోతా భవతి । ఉత్తరత ఆయతనో వైహోతా । ఆగ్నేయో వై హోతా । తేజోవా అగ్నిః । తేజ ఏవాస్యో త్తరతో దధాతి ॥ తస్మా దుత్తరోఽర్ధ స్తేజస్వితరః । యూపమభితో వదతః । యజమానదేవత్యోవై యూపః । యజమాన మేవ తేజసాచ బ్రహ్మవర్చసేనచ సమర్ధయతః । కిగ్గ్స్విదాసీ త్పూర్వచిత్తి రిత్యాహ । ద్యౌర్వైవృష్టిః పూర్వచిత్తిః ॥ దివమేవ వృష్టిమవరుంధే । కిగ్గ్స్వి దాసీ ద్బృహద్వయ ఇత్యాహ । అశ్వోవై బృహద్వయః । అశ్వమేవావరుంధే । కిగ్గ్స్విదాసీత్పిశంగి లేత్యాహ । రాత్రిర్వై

పిశంగిలా । రాత్రి మేవావరుంధే। కిగ్ంస్విదాసీత్పిలిప్పి లేత్యాహ । శ్రీర్వైపిలిప్పిలా ।
అన్నాద్య మేవావరుంధే ॥ కస్విదేకాకీ చరతీత్యాహ । అసౌవా ఆదిత్య ఏకాకీ చరతి ।
తేజఏవా వరుంధే । కఉస్విజ్జాయతే పునరిత్యాహ ॥ చంద్రమావై జాయతే పునః ।
ఆయురేవావరుంధే । కిగ్ంస్విద్ధిమస్యభేషజమిత్యాహ । అగ్నిర్వైహిమస్య భేషజం।
బ్రహ్మవర్చస మేవావరుంధే । కిగ్ంస్విదావ పనం మహ దిత్యాహ । అయం వై లోక
ఆవపనంమహత్ । అస్మిన్నేవ లోకే ప్రతితిష్ఠతి । పృచ్ఛామిత్వా పరమంతం పృథివ్యా
ఇత్యాహ । వేదిర్వై పరోఽన్తః పృథివ్యాః । వేది మేవావరుంధే । పృచ్ఛామిత్వా భువనస్య
నాభి మిత్యాహ । యజ్ఞోవై భువనస్య నాభిః । యజ్ఞ మేవావరుంధే । పృచ్ఛామిత్వావృష్ణో
అశ్వస్యరేత ఇత్యాహ । సోమో వైవృష్ణో అశ్వస్య రేతః । సోమపీథ మేవావరుంధే ।
పృచ్ఛామి వాచః పరమం వ్యోమేత్యాహ । బ్రహ్మవైవాచః పరమంవ్యోమ ।
బ్రహ్మవర్చసమేవావరున్ధే ॥

౫.తై.బ్రా.౩.౯.౫.

ఆ బ్రహ్మన్బ్రాహ్మణో బ్రహ్మవర్చసీ జాయతా మాస్మిన్రాష్ట్రే రాజన్య
ఇషవ్యశ్శూరో మహారథో జాయతాం దోగ్ధ్రీ ధేనుర్వోఢాఽనడ్వానాశుస్సప్తిః పురంధిర్యోషా
జిష్ణూ రథేష్ఠాస్సభేయో యువాఽస్య యజమానస్య వీరో జాయతాం నికామేనికామేనః
పర్జన్యో వర్షతు ఫలిన్యోన ఓషధయః పచ్యంతాం యోగక్షేమోనః కల్పతాం ॥

తై.సం.౭-౫-౧౮-౧

ఆబ్రహ్మ న్బ్రాహ్మణో బ్రహ్మవర్చసీ జాయతా మిత్యాహ । బ్రాహ్మణఏవ
బ్రహ్మవర్చసం దధాతి । తస్మాత్పురా బ్రాహ్మణో బ్రహ్మవర్చస్యజాయత ॥ ఆస్మి న్రాష్ట్రే

రాజన్య ఇషవ్య శ్శూరోమహా రథోజాయతా మిత్యాహ । రాజన్య ఏవ శౌర్యం మహిమానందధాతి । తస్మాత్పురా రాజన్య ఇషవ్య శ్శూరో మహారథో ఽ జాయత॥ దోగ్ధ్రీధేను రిత్యాహ । ధేన్వా మేవ పయో దధాతి । తస్మా త్పురా దోగ్ధ్రీధేను రజాయత॥ వోఢానడ్వానిత్యాహ । ఆనదు హ్యేవ వీర్యం దధాతి । తస్మా త్పురా వోఢాఽనడ్వానజాయత । ఆశుస్సప్తిరిత్యాహ । అశ్వ ఏవ జవం దధాతి । తస్మాత్పురాఽశురశ్వోఽజాయత ॥ పురంధి ర్యోషేత్యాహ । యోషిత్యేవ రూపం దధాతి । తస్మా త్త్స్రీయువతిః ప్రియాభావుకా । జిష్ణూరథేష్ఠా ఇత్యాహ। ఆహ వై తత్ర జిష్ణూరథేష్ఠాజాయతే । యత్రైతేన యజ్ఞేనయజంతే । సభేయో యువేత్యాహ । యో వై పూర్వవయసీ । ససభేయోయువా । తస్మా ద్యువాపుమాన్ప్రియో భావుకః । ఆస్యయజమానస్యవీరో జాయతా మిత్యాహ । ఆహవై తత్రయజమానస్య వీరో జాయతే । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజంతే। నికామే నికామేనః పర్జన్యో వర్షత్విత్యాహ । నికామే నికామే హవై తత్రపర్జన్యో వర్షతి । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజంతే ।ఫలిన్యో న ఓషధయః పచ్యంతా మిత్యాహ। ఫలిన్యో హవై తత్రౌషధయః పచ్యంతే । యత్రైతేన యజ్ఞేనయజంతే। యోగక్షేమోనః కల్పతా మిత్యాహ । కల్పతేహవై తత్రప్రజాభ్యో యోగక్షేమః । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజంతే ॥

తై.బ్రా.౩-౮-౧౩

అన్నాద్వై ప్రజాః ప్రజాయంతే । యాః కాశ్చ పృథివీగ్ శ్రితాః । అథోఅన్నే నైవ జీవంతి । అ థైన దపియంత్యంతతః । అన్నగ్ం హిభూతానాం జ్యేష్ఠం । తస్మా త్సర్వౌషధ ముచ్యతే । సర్వం వైతేఽన్న మాప్నువంతి । యేఽన్నం బ్రహ్మోపాసతే । అన్నగ్ం హి భూతానాం జ్యేష్ఠం । తస్మాత్సర్వౌషధ ముచ్యతే । అన్నా ద్భూతాని

జాయంతే। జాతాన్యన్నేన వర్ధంతే। అద్యతేఽత్తిచ భూతాని। తస్మా దన్నం తదుచ్యత ఇతి। తస్మాద్వా ఏత స్మాదన్నరసమయాత్। అన్యోఽంతర ఆత్మా ప్రాణమయః। తే నైషపూర్ణః। సవా ఏషపురుష విధఏవ। తస్య పురుష విధతాం। అన్వయం పురుష విధః। తస్య ప్రాణ ఏవ శిరః। వ్యానో దక్షిణః పక్షః॥ అపాన ఉత్తరః పక్షః। ఆకాశ ఆత్మా। పృథివీ పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా। తదప్యేష శ్లోకో భవతి॥

తై.ఆ.౮-౨

సహ నావవతు। సహనౌ భునక్తు। సహ వీర్యం కరవావహై। తేజస్వి నావధీత మస్తు మావిద్విషావహై। ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥

॥ ఇత్యన్నసూక్తం ॥

అధిశ్రవణము

ఓం సహనావవతు .... మా విద్విషావహై ఓం శాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః

బ్రహ్మమేతుమామ్ । మధుమేతుమామ్ । బ్రహ్మమేవ మధుమేతుమామ్ ।

యాస్తేసోమప్రజావథ్సోభిసో అహమ్ । దుష్వప్నహన్దురుష్షహ । యాస్తే సోమప్రాణాగ్ స్తాంజుహోమి । త్రిసుపర్ణ మయాచితం బ్రాహ్మణాయదద్యాత్ । బ్రహ్మహత్యాంవా ఏతేఘ్నన్తి । యేబ్రాహ్మణా స్త్రిసుపర్ణం పఠన్తి । తేసోమం ప్రాప్నువన్తి । ఆసహస్రాత్పఙ్క్తింపునన్తి । ఓమ్ ॥

బ్రహ్మమేధయా । మధుమేధయా । బ్రహ్మమేవ మధుమేధ యా । అద్యానోదేవ సవితః ప్రజావథ్సావీస్సౌభగమ్ । పరాదుష్వప్నియగ్ంసువ । విశ్వానిదేవ సవితర్దురితాని పరాసువ । యద్భద్రం తన్మ ఆసువ । మధువాతాఋతాయతే మధుక్షరన్తి సిన్ధవః । మాధ్వీర్నస్సన్త్వోషధీః । మధునక్తముతోషసి మధుమత్పార్థి వగ్ంరజః । మధుద్యౌరస్తునః పితా । మధుమాన్నోవనస్పతిర్మ ధుమాగ్ం అస్తుసూర్యః । మాధ్వీర్గావో భవన్తునః । య ఇమం త్రిసువర్ణ మయాచితం బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్ । భ్రూణహత్యాంవా ఏతేఘ్నన్తి । యే బ్రాహ్మణా స్త్రిసుపర్ణం పఠన్తి తేసోమం ప్రాప్నువన్తి । ఆసహస్రాత్పఙ్క్తింపునన్తి । ఓమ్ ॥

బ్రహ్మమేధవా । మధుమేధవా । బ్రహ్మమేవమధుమేధవా । బ్రహ్మాదేవానాం పదవీఃకవీనా మృషిర్విప్రాణాం మహిషోమృగాణామ్ । శ్యేనోగృధ్రాణాగ్ం స్వధితిర్వ

నానాగ్ం సోమఃపవిత్రమ త్యేతిరేభన్। హగ్ం సశ్శుచిషద్వసుర న్తరిక్షసద్ధోతా వేదిషదతిథి ర్దురోణసత్। నృషద్వరసదృతసద్వ్యోమసదబ్జాగోజా ఋతజా అద్రిజా ఋతం బృహత్। ఋచేత్వారుచేత్వా సమిత్స్రవన్తి సరితోనధేనాః। అన్తర్ హృదామనసా పూయమానాః। ఘృతస్యధారా అభిచాకశీమి। హిరణ్యయో వేతసోమధ్య ఆసామ్। తస్మిన్సుపర్ణో మధుకృత్కులాయీ భజన్నాస్తే మధు దేవతాభ్యః। తస్యాసతే హరయస్సప్తతీ రేస్వధాం దుహానా అమృతస్యధారామ్। య ఇదం త్రిసుపర్ణ మయాచితం బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్। వీరహత్యాం వా ఏతేఘ్నన్తి। యే బ్రాహ్మణా స్త్రిసుపర్ణం పఠన్తి। తే సోమం ప్రాప్నువన్తి। ఆసహస్రాత్పఙ్క్తింపునన్తి। ఓమ్॥

మేధా దేవీజుషమాణాన ఆగాద్విశ్వాచీభద్రాసుమనస్యమా నా। త్వయాజుష్టాను దమానాదురుక్తాన్బృహద్వదేమవిదథేసువీరాః। త్వయాజుష్ట ఋషిర్భవతి దేవిత్వయా బ్రహ్మాగత శ్రీరుతత్వయా। త్వయాజుష్టశ్చిత్రం విన్దతేవసుసానో జుషస్వద్రవిణో నమేధే

మేధాం మ ఇన్ద్రోదదాతు మేధాందేవీ సరస్వతీ। మేధాంమే అశ్వినావుభా వాధత్తాం పుష్కరస్రజా। అప్సరాసుచయామేధా గన్ధర్వే షుచయన్మనః। దైవీంమేధా సరస్వతీ సామాం మేధాసు రభిర్జుషతాగ్ స్వాహా॥

ఆమాం మేధా సురభిర్వి శ్వరూపాహిరణ్యవర్ణా జగతీజగమ్యా। ఊర్జస్వతీ పయసాపిన్వమానాసామాం మేధాసుప్రతీకా జుషన్తాం మయిమేధాం....... భ్రాజోదధాతు। ఓం శాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః॥

చిత్తిస్స్రుక్ । చిత్తమాజ్యం । వాగ్వేదిః । ఆధీతంబర్‌హిః । కేతో అగ్నిః । విజ్ఞాతమగ్నిః వాక్పతిర్‌హోతా । మనఉపవక్తా । ప్రాణోహవిః । సామాధ్వర్యుః ॥౧॥ పృథివీహోతా। ద్యౌరధ్వర్యుః । రుద్రోగ్నీత్ । బృహస్పతిరుపవక్తా ॥౨॥ అగ్నిర్‌హోతా । అశ్వినాధ్వర్యూ। త్వష్టాగ్నీత్ । మిత్రఉపవక్తా ॥౩॥ సూర్యంతేచక్షుః వాతంప్రాణః । ద్యాంపృష్ఠం । అంతరిక్షమాత్మా । అంగైర్యజ్ఞం । పృథివీగ్ం శరీరైః ॥౪॥ మహాహవిర్‌హోతా । సత్యహవిరుధ్వర్యుః । అచ్యుతపాజాఅగ్నీత్ । అచ్యుతమనఉపవక్తా। అనాధృష్యశ్చాప్రతిధృష్యశ్చయజ్ఞ స్యాభిగరౌ । అయాస్య-ఉద్గాతా ॥౫॥ వాగ్ఘోతా । దీక్షాపత్నీ । వాతోధ్వర్యుః ఆపోభిగరః । మనోహవిః ।
తపసి జుహోమి!భూర్భువస్సువః!

(యుంజతే మన ఉత యుంజతే ధియోవిప్రా విప్రస్య బృహతో విపశ్చితః । విహోత్రా దధే వయునా విదేక ఇన్మహీ దేవస్యసవితుః పరిష్టుతిః । సువాగ్దేవ దుర్యాగ్ం ఆవద దేవశ్రుతౌ దేవేష్వాఘోషే థామానో వీరో జాయతాం కర్మణ్యోయగ్ం సర్వేఽనుజీవామ యో బహూనా మసద్వశీ) ఇదం విష్ణు ర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదం । సమూఢమస్య ॥ పాగ్ంసుర ఇరావతీ ధేనుమతీ హి భూతగ్ం సూయ వశినీ మనవే యశస్యే । వ్యస్కభ్నా ద్రోదసీ విష్ణురేతే దాధార పృథివీ మభితోమయూ ఖైః । ప్రాచీప్రేత మధ్వరం కల్పయంతీఊర్ధ్వం యజ్ఞం నయతం మాజీహ్వరత మత్ర రమేథాం వర్ష్మ పృథివ్యా దివోవా విష్ణఉతవా పృథివ్యా మహోవా విష్ణ ఉత వాంతరిక్షాద్ధస్తౌ పృణస్వ బహుభి ర్వసవ్యై రాప్రయచ్ఛ ॥ దక్షిణాదోత సవ్యాత్. విష్ణోర్నుకం వీర్యాణి ప్రవోచం యః పార్థివాని విమమే రజాగ్ం సి యోఅస్కభాయ దు త్తరగ్ం సధస్థం విచక్రమాణ స్త్రేధోరుగాయో విష్ణో రరాటమసి విష్ణోః పృష్ఠమసివిష్ణో శ్నప్త్రేస్థో విష్ణో స్స్యూరసివిష్ణో ర్ధ్రువ మసి వైష్ణవమసి విష్ణవేత్వా ॥

(అస్యయ చ్ఛై కాన్నచత్వారిగ్ం శచ్చ) తై.సం.౧-౨-౧౩

(రక్షోఘ్నాః)

కృణుష్వ పాజః ప్రసితిం న పృథ్వీం యాహి రాజేవామ వాగ్ం ఇభేన । తృష్వీ మను ప్రసితిం ద్రూణానో స్తాసి విధ్యరక్షస స్తపిష్ఠైః । తవ భ్రమాస ఆశుయా పతంత్యనుస్పృశ ధృషతాశోశుచానః । తపూగ్ ష్యగ్నేజుహ్వా పతంగా నసందితోవిసృజ

విష్వగుల్కాః । ప్రతి స్పశో విసృజ తూర్ణి తమో భవా పాయు ర్విశో అస్యాఅదబ్ధః ।
యోనో దూరే అఘశగ్ం సః ॥ యోఅంత్యగ్నే మాకిష్టే వ్యథిరాద ధర్షీత్ । ఉదగ్నే
తిష్ఠప్రత్యాతనుష్వ న్యమిత్రాగ్ం ఓషతా త్తిగ్మహేతే । యోనో అరాతిగ్ం సమిధాన
చక్రే నీచా తం ధక్ష్యతసన్న శుష్కం । ఊర్ధ్వోభవ ప్రతివిధ్యా ధ్యస్మదావిష్కృణుష్వ
దైవ్యాన్యగ్నే। అవస్థిరా తనుహి యాతుజూనాం జామి మజామిం ప్రమృణీహి శత్రూన్
సతే ॥ జానాతి స్సుమతిం యవిష్ఠ యఈవతే బ్రహ్మణే గాతు మైరత్ । విశ్వాన్యస్మై
సుదినాని రాయోద్యుమ్నాన్యర్యో విదురో అభిద్యౌత్। సేదగ్నే అస్తుసుభగస్సుదా నుర్యస్త్వా
నిత్యేన హవిషా య ఉక్థైః । పిప్రీషతిస్వ ఆయుషి దురోణే విశ్వే దస్మై సుదినా
సాసదిష్టిః । అర్చామితే సుమతిం ఘోష్యర్వాక్సంతే వావాతా జరతాం ॥ఇయంగీః ।
స్వశ్వాస్త్వా సురథా మర్జయే మాస్మేక్ష త్రాణిధారయే రనుద్యూన్ । ఇహత్వాభూర్యా
చరేదుపత్మ న్దోషావ స్తర్దీదివాగ్ం సమనుద్యూన్ । క్రీడంత స్త్వాసుమన సస్స పేమా
భిద్యుమ్నా తస్థివాగ్ంసో జనానాం । యస్త్వాస్వశ్వ స్సుహిరణ్యో అగ్న ఉపయాతి
వసుమతా రథేన । తస్యత్రాతా భవసి తస్యసఖా య స్త ఆతిథ్య మానుష గ్జుజోషత్।
మహోరుజామి ॥ బంధుతా వచోభిస్తన్మా పితుర్గోతమా దన్వియాయ । త్వంనో
అస్యవచస శ్చికిద్ధి హోతర్యవిష్ఠ సుక్రతో దమూనాః । అస్వప్నజ స్తరణయస్సు శేవా
అతం ద్రాసోఽవృకా అశ్రమిష్ఠాః । తేపాయవస్సధ్రియంచో నిషద్యాగ్నే తవనః
పాంత్వమూర । యేపాయవో మామతేయం తే అగ్నేపశ్యంతో అంధం దురితా
దరక్షన్ । రరక్ష తాన్ త్సుకృతో విశ్వవేదా దిప్సంత ఇద్రిపవోనాహ ॥ దేభుః ।
త్వయా వయగ్ం సధన్య స్త్వోతాస్తవ ప్రణీత్య స్యామ వాజాన్ । ఉభాశగ్ంసా సూదయ
సత్యతాతేఽనుష్ఠుయా కృణుహ్యహ్రయాణ । అయాతే అగ్నేసమిధా విధేమ ప్రతిస్తోమగ్ం

శస్యమానం గృభాయ । దహాశసో రక్షసః పాహ్యస్మా॒ద్ద్రుహోనిదో మిత్రమహో అవద్యాత్ । రక్షోహణం వాజిన మాజిఘర్మి మిత్రం ప్రథిష్ఠ ముపయామి శర్మ । శిశానో అగ్నిః క్రతుభి స్సమిద్ధ స్సనోదివా ॥ సరిషః పాతునక్తం । విజ్యోతిషా బృహతాభా త్యగ్నిరావి ర్విశ్వాని కృణుతే మహిత్వా । ప్రాదేవీ ర్మాయాస్సహతే దురేవాశ్శిశీతే శృంగే రక్షసే వినిక్షే । ఉతస్వా నాసో దివిషం త్వగ్నే స్తిగ్మాయుధా రక్షసేహంత వాఉ మదేచిదస్య ప్రరుజంతి భామా నవరం తేపరిబాధో అదేవీః ॥

(అఘశగ్ంసః సతేజరతాగ్ం రుజామిహ దివైక చత్వారిగ్ంశచ్చ) ॥

తై.సం.౧-౨-౧౪

(రక్షోఘ్న మంత్రాః)

రక్షోహణో వలగహనో వైష్ణవా న్ఖనామీద మహంతం వలగ ముద్వపామి యన్నస్సమానో యమసమానో నిచఖానేద మేన మధరం కరోమి యోన స్సమానో యోఽసమానోరాతీ యతి గాయత్రేణ ఛందసావబాధో వలగః కిమత్ర భద్రం తన్నౌసహ విరాడసిసపత్నహా సమ్రాడసి భ్రాతృవ్యహా స్వరాడస్య భిమాతిహా విశ్వారాడసి విశ్వాసా న్నాష్ట్రాణాగ్ం హంతా ॥

రక్షోహణో వలగహనః ప్రోక్షామి వైష్ణవా॒న్ రక్షోహణో వలగహనోఽవనయామి వైష్ణవా॒న్ యవోఽసి యవయాస్మద్ద్వేషో యవయారాతీ రక్షోహణో వలగహనోఽవస్తృణామి వైష్ణవా న్రక్షోహణో వలగహనోఽభిజుహోమి వైష్ణవా న్రక్షోహణౌ వలగహనా వుపదధామి వైష్ణవీ రక్షోహణౌ వలగహనౌ పర్యూహామి వైష్ణవీ రక్షోహణౌ వలగహనౌ పరిస్తృణామి వైష్ణవీ రక్షోహణౌ వలగహనౌ వైష్ణవీ

బృహన్నసి బృహద్గ్రావా బృహతీ మిన్ద్రాయ వాచం వద ॥

(హన్తేం ద్రాయ ద్వేచ ॥) తై.స.౧-౩-౨

(పైతృకాః పితృయజ్ఞవిధిః)

సోమాయ పితృమతే పురోడా శగ్ం షట్కపాలం నిర్వపతి పితృభ్యో బర్హిషద్భ్యోధానాః పితృభ్యోఽగ్నిష్వాత్తేభ్యోఽభివాన్యాయై దుగ్ధేమంథ మేత త్తే తత యేచత్వా మన్వేత త్తే పితామహ ప్రపితామహ యేచత్వా మన్వత్ర పితరో యథాభాగం మందధ్వగ్ం సుసందృశంత్వా వయం మఘవ న్మందిషీమహి । ప్రనూనం పూర్ణవంధుర స్తుతో యాసి వశాగ్ం అను । యోజాన్వింద్రతే హరీ ॥ అక్షన్నమీమదంతహ్యవప్రియా అధూషత । అస్తోషత స్వభానవో విప్రానవిష్ఠయామతీ । యోజా న్వింద్రతే హరీ । అక్షన్పితరోఽమీ మదంత పితరోఽతీతృపన్తపితరోఽమీమృజంత పితరః ॥ పరేత పితర స్సోమ్యా గంభీరైః పథిభిః పూర్వ్యైః । అథా పితౄ న్సువిదత్రాగ్ం అపీతయమే నయే సధమాదం మదంతి । మనోన్వాహువామహే నారా శగ్ం సేనస్తోమేన పితౄణాం చ మన్మభిః । ఆ న ఏతు మనః పునః క్రత్వే దక్షాయ జీవసే । జ్యోక్చ సూర్యందృశే. పునర్నః పితరో మనో దదాతు దైవ్యో జనః । జీవం వ్రాతగ్ం సచేమహి । యదం తరిక్షం పృథివీ ముతద్యాం యన్మాతరం పితరం వాజి హిగ్ంసిమ । అగ్నిర్మా తస్మా దేనసోగార్ హపత్యః ప్రముంచతు దురితా యాని చకృమ కరోతుమా మనేనసమ్॥

(హరీ మన్మభిరాచతుశ్చత్వారిగ్ం శచ్చ) తై.సం.౧-౮-౫

(పితృమంత్రాః)

ఉశంత స్త్వా హవామహ ఉశంత స్సమిధీమహి । ఉశం నుశత ఆవహ

పితౄ౯ హవిషే అ త్తవే । త్వగ్ం సోమ ప్రచికితో మనీషా త్వగ్ం రజిష్ఠ మనునేషి పంథామ్ । తవ ప్రణీతీ పితరో న ఇందో దేవేషు రత్న మభజంత ధీరాః । త్వయా హి నః పితర స్సోమపూర్వే కర్మాణి చక్రుః పవమాన ధీరాః ॥ వన్వ న్న వాతః పరిధీగ్ం రపోర్ణు వీరేభి రశ్వై ర్మఘవా భవ ॥ నః । త్వగ్ం సోమ పితృభి స్సంవిదానోఽను ద్యావా పృథివీ అతతంథ । తస్మైత ఇందో హవిషా విధేమ వయగ్గ్ స్యామ పతయో రయీణాం । అగ్నిష్వాత్తాః పితర ఏహగచ్ఛత సదస్సద స్సదత సుప్రణీతయః । అత్తాహవీగ్ంషి ప్రయతాని బర్ హిష్యథా రయిగ్ం సర్వవీరం దధాతన। బర్హిషదః పితర ఊత్యర్వాగిమా వో హవ్యా చకృమా జుషధ్వం। తఆగతా వసాశంత మేనా థాస్మభ్యమ్ ॥ శంయో రరపో దధాత । ఆఽహం పితౄ న్త్సువిద త్రాగ్ం అవిత్సి నపాతం చ విక్రమణంచ విష్ణోః । బర్ హిషదోయే స్వధయా సుతస్య భజంత పిత్వస్తఇహాఽగమిష్ఠాః । ఉపహూతాః పితర స్సోమ్యాసో బర్హిష్యేషు నిధిషు ప్రియేషు । తఆగ మంతు త ఇహ శృవం త్వధిబ్రువంతు తే అవంత్వస్మా౯ । ఉదీ రతా మవర ఉత్పరాస ఉన్మధ్యమాః పితర స్సోమ్యాసః । అసుం ॥ యఈ యురవృకా ఋతజ్ఞాస్తేనోవంతు పితరో హవేషు । ఇదం పితృభ్యో నమో అస్త్వద్య యేపూర్వాసో యఉపరాస ఈయుః । యేపార్థివే రజస్యా నిషత్తాయేవా నూనగ్ం సువృజనా సువిక్షు । అధా యథా నః పితరః పరాసః ప్రత్నాసో అగ్నఋత మాశుషాణాః । శుచీదయం దీధితి ముక్థ శాసః క్షామా భింద౦తో అరుణీ రపవ్ర౯। యదగ్నే ॥ కవ్యవాహన పితౄ౯ యక్ష్యృతా వృధః । ప్రచ హవ్యానివక్ష్యసి దేవేభ్యశ్చ పితృభ్య ఆ। త్వమగ్న ఈడితో జాతవేదో వా డ్ఢవ్యాని సురభీణి కృత్వా । ప్రాదాః పితృభ్య స్స్వధయా తేఅక్షన్నద్ధి త్వందేవ ప్రయతాహవీగ్ంషి । మాతలీకవ్యైర్యమో అంగిరోభిర్ బృహస్పతిర్ ర్క్వభి

ర్వా వృధానః । యాగ్శ్చ దేవా వావృధుర్యేచ దేవా న్స్వాహాఽన్యే స్వధయాఽన్యే మదంతి ॥ ఇమం యమ ప్రస్తర మాహి సీదాం గిరోభిః పితృభి స్సంవిదానః । ఆత్వా మంత్రాః కవిశస్తా వహం త్వేనా రాజ౯ హవిషా మాదయస్వ । అంగిరోభిరాగహి యజ్ఞియేభి ర్యమ వైరూపైరిహ మాదయస్వ । వివస్వంతగ్ం హువే యః పితా తేఽస్మి౯ యజ్ఞే బర్ హిష్యా నిషద్య । అంగిరసోనఃపితరో నవగ్వా అథర్వాణో భృగవ స్సోమ్యాసః । తేషాం వయగ్ం సుమతౌ యజ్ఞియానా మపిభద్రే సౌమనసే స్యామ ॥ (భవాస్మభ్యమస్తుం యదగ్నేమదం సౌమనస ఏకంచ ॥) తై.సం. ౨-౬-౧౨

భక్షేహి మావిశ దీర్ఘాయుత్వాయ శంతనుత్వాయరాయస్పోషాయ వర్చసే సుప్రజాస్త్వాయేహి వసో పురోవసో ప్రియోమే హృదోఽస్య శ్వినో స్త్వా బాహుభ్యాగ్ం సఘ్యాసం నృచక్షసం త్వాదేవసోమ సుచక్షా అవఖ్యేషం మంద్రాభిభూతిః కేతు ర్యజ్ఞానాం వాగ్జుషాణా సోమస్య తృప్యతు మంద్రా స్వర్వాచ్య దితి రనాహతశీర్ష్ణీ వాగ్జుషాణాసోమస్య తృప్య త్వేహి విశ్వచర్షణే ॥ శంభూర్మయోభూ స్స్వస్తిమా హరివర్ణ ప్రచర క్రత్వేదక్షాయ రాయస్పోషాయసువీరతాయైమామారాజ న్విబీభిషోమా మేహార్ద్విత్విషా వధీః । వృషణే శుష్మాయాఽయుషేవర్చసే । వసుమద్గణస్య సోమదేవతే మతివిదః ప్రాతస్సవనస్య గాయత్ర ఛం దసఇంద్రపీతస్య నరాశగ్ంసపీతస్య పితృపీతస్యమధుమత ఉపహూతస్యోపహూతో భక్షయామి రుద్రవద్గణస్య సోమదేవతే మతివిదో మాధ్యందినస్య సవనస్య త్రిష్టుప్ఛందస ఇంద్రపీతస్య నరాశగ్ంస పీతస్య। పితృపీతస్య మధుమత ఉపహూతస్యోపహూతో భక్షయా మ్యాదిత్యవద్గణస్య సోమదేవతే మతివిద స్తృతీయస్యసవన స్య జగతీఛందస ఇంద్రపీతస్య నరాశగ్ంసపీతస్య పితృపీతస్య మధుమత ఉపహూతస్యోపహూతో భక్షయామి । ఆప్యాయస్వ సమేతుతే విశ్వత

స్సోమవృష్ణియం । భవావాజస్య సంగథే । హిన్వమే గాత్రా హరివో గణాన్మే మావి తీతృషః । శివోమే సప్తర్షీ నుపతిష్ఠస్వమామే వాఙ్నాభి మతి ॥ గాః । అపామ సోమ మమృతా అభూమా దర్శ్మ జ్యోతిరవిదామ దేవా౯ । కిమస్మా౯కృణవ దరాతిఃకిము ధూర్తి రమృత మర్త్యస్య । యన్మ ఆత్మనో మిందాభూ దగ్నిస్తత్పున రాహా ర్జాతవేదా విచర్షణిః । పునరగ్ని శ్చక్షురదా త్పున రింద్రో బృహస్పతిః । పునర్మే అశ్వినాయువం చక్షురాధత్త మక్ష్యోః । ఇష్టయజుష స్తేదేవసోమస్తుతస్తో మస్య ॥ శస్తోక్థస్య హరివత ఇంద్రపీతస్య మధుమత ఉపహూత స్యోపహూతో భక్షయామి । ఆపూర్యాస్థ మాపూరయత ప్రజయాచ ధనేనచ । ఏతత్తే తతయేచత్వా మన్వేతత్తే పితామహ ప్రపితామహ యేచత్వా మన్వత్ర పితరో యథా భాగం మందధ్వం నమోవఃపితరో రసాయ నమోవఃపితర శ్శుష్మాయ నమోవఃపితరో జీవాయ నమోవః పితరః ॥ స్వధాయై నమోవః పితరో మన్యవే నమోవఃపితరో ఘోరాయ పితరో నమోవో య ఏతస్మి౯ లోకేస్థ యుష్మాగ్ స్తేను యేఽస్మి౯ లోకేమాం తేను య ఏతస్మి౯ లోకేస్థ యూయం తేషాం వసిష్ఠా భూయాస్త యేఽస్మి౯ లోకేఽహం తేషాం వసిష్ఠోభూయాసం ప్రజాపతేనత్వ దేతాన్యన్యో విశ్వాజాతాని పరితా బభూవ ॥ యత్కా మాస్తే జుహుమ స్తన్నో అస్తువయగ్ స్యామ పతయో రయీణాం। దేవకృతస్యైనసోఽవయజన మసి మనుష్యకృతస్యైనసోఽవయ జనమసి పితృ కృతస్యైనసోఽవయజన మస్యప్సుధౌతస్య సోమదే వతే నృభి స్సుతస్యేష్ట యజుష స్తుతస్తోమస్య శస్తోక్థస్యయో భక్షో అశ్వస నిర్యో గోసని స్తస్యతే పితృభిర్భక్షం కృతస్యోప హూతస్యోప హూతో భక్షయామి ॥

(విశ్వచర్షణే త్రిష్టుప్ఛందసఇం ద్రపీతస్య నరాశగ్ం సపీతస్యాతి స్తుతస్తోమస్య జీవాయ నమోవఃపితరో బభూవ చతుశ్చత్వారిగ్ం శచ్చ ॥) తై.సం.3-2-5

ధ్రువాఽసి ధరుణాఽస్తృతా విశ్వకర్మణా సుకృతా । మాత్వా సముద్ర ఉద్వధీన్మా సుపర్ణోవ్యథమానా పృథివీం దృగ్ంహ । ప్రజాపతి స్త్వాసాదయతు పృథివ్యాః పృష్ఠే వ్యచస్వతీం ప్రథస్వతీం ప్రథోఽసి పృథివ్యసి భూరసి భూమిర స్యదితిరసి విశ్వధాయా విశ్వస్య భువనస్య ధర్త్రీ పృథివీం యచ్ఛ పృథివీం దృగ్ంహ పృథివీం మాహిగ్ంసీ ర్విశ్వస్మై ప్రాణాయా పానాయ వ్యానాయో దానాయ ప్రతిష్ఠాయై ॥ చరిత్రాయా గ్నిస్త్వాభిపాతు మహ్యా స్వస్త్యాఛర్దిషా శంతమేనతయా దేవతయాఽంగిరస్వ ధ్రువా సీద । కాండా త్కాండా త్ప్రరోహంతీ పరుషః పరుషః పరి । ఏవానో దూర్వే ప్రతను సహస్రేణ శతేన చ । యాశతేన ప్రతనోషి సహస్రేణ విరోహసి । తస్యా స్తేదేవీష్టకే విధేమ హవిషా వయం । ఆషాఢాఽసి సహమానా సహస్వా రాతీ స్సహస్వా రాతీయత స్సహస్వ పృతనా స్సహస్వ పృతన్యతః । సహస్రవీర్యా ॥ అసి సా మా జిన్వ । మధు వాతా ఋతాయతే మధుక్ష రంతి సింధవః ।మాధ్వీర్న స్సంత్వోషధీః । మధునక్త ముతో షసి మధుమ త్పార్థివగ్ం రజః । మధుద్యౌ రస్తు నఃపితా । మధుమాన్నో వనస్పతి ర్మధుమాగ్ం అస్తు సూర్యః । మాధ్వీర్గావో భవంతునః । మహీద్యౌః పృథివీ చ న ఇమం యజ్ఞం మిమిక్షతాం । పిపృతా న్నో భరీమభిః । తద్విష్ణోః పరమం ॥ పదగ్ం సదా పశ్యంతి సూరయః । దివీవ చక్షు రాతతం । ధ్రువాఽసి పృథివి సహస్వ పృతన్యతః । స్యూతాదేవేభిరమృతే నాగాః । యాస్తే అగ్నే సూర్యే రుచ ఉద్యతో దివ మాత న్వంతి రశ్మిభిః । తాభిస్సర్వాభీ రుచే జనాయనస్కృధి । యావో దేవా స్సూర్యే రుచో గోష్వ శ్వేషు యారుచః। ఇంద్రాగ్నీ తాభి స్సర్వాభీరుచ న్నోధత్త బృహస్పతే । విరాట్ ॥ జ్యోతి రధారయత్స మ్రాడ్జ్యోతి రధారయ త్స్వరా డ్జ్యోతి రధారయత్ । ఆగ్నేయుక్ష్వాహి యేతవా శ్వాసో దేవసాధవః । అరం వహంత్యా

శవః । యుక్ష్వా హి దేవహూతమాఁ అశ్వాఁ అగ్నేరథీరివ । నిహోతా పూర్వ్య స్సదః । ద్రప్సశ్చస్కంద పృథివీ మనుద్యా మిమం చ యోని మను యశ్చ పూర్వః । తృతీయం యోని మనుసంచరంతం ద్రప్సం జుహోమ్యనుసప్త ॥ హోత్రాః । అభూ ద్దిదం విశ్వస్య భువనస్య వాజిన మగ్నే ర్వైశ్వాన రస్యచ । అగ్నిర్జ్యోతిషా జ్యోతిష్మాన్రుక్మో వర్చసా వర్చస్వాన్ । ఋచేత్వా రుచేత్వా సమిత్ స్రవంతి సరితో నధేనాః । అంతర్హృదా మనసా పూయమానాః । ఘృతస్య ధారా అభిచాకశీమి । హిరణ్యయో వేతసో మధ్య ఆసామ్ । తస్మిన్ త్సుపర్ణో మధుకృ త్కులా యీ భజ న్నాస్తే మధుదేవతాభ్యః । తస్యా సతే హరయస్సప్తతీరే స్వధాందుహానా అమృతస్య ధారాం ॥

(ప్రతిష్ఠాయై సహస్ర వీర్యా పరమం విరాట్సప్తతీరే చత్వారిచ) తై.సం.౪-౨-౯

చయన ప్రకరణమ్

అగ్న ఉదధే యాతఇషు ర్యువా నామ తయానోమృడ తస్యా స్తే నమ స్తస్యాస్త ఉపజీవంతో భూయాస్మాగ్నే దుధ్రగహ్యకిగ్ం శిలవన్య యాతఇషుర్యువా నామ తయానో మృడ తస్యాస్తే నమస్తస్యాస్త ఉపజీవన్తో భూయస్మ పంచవా ఏతేఽగ్నయో యచ్చితయ ఉదధిరేవ నామ ప్రథమో దుధ్రః ॥ ద్వితీయో గహ్యస్తృతీయః కిగ్ంశిల శ్చతుర్థో వన్యఃపంచమ స్తేభ్యోయదాహుతీ ర్నజుహుయా దధ్వర్యుంచ యజమానంచ ప్రదహేయు ర్యదేతా ఆహుతీర్జుహోతి భాగధేయేనై వైనాన్ ఛమయతి నార్తి మార్ఛ త్యధ్వర్యు ర్నయజమానో వాఙ్మ ఆస న్నసోః ప్రాణోఽక్ష్యో శ్చక్షుః కర్ణయో శ్శ్రోత్రం బాహువోర్బల మూరువో రోజోఽరిష్టా విశ్వా న్యంగాని తనూః ॥ తనువా మే సహ నమస్తే అస్తు మామాహిగ్ంసీ రపవా ఏతస్మాత్ప్రాణాః క్రామంతి యోఽగ్నిం

చిన్వ న్నధి క్రామతి వాజ్మ ఆస న్ననోః ప్రాణ ఇత్యాహ ప్రాణా నేవాఽత్మన్
ధత్తేయోరుద్రో అగ్నౌ యోఅప్సు య ఓష ధీషు యో రుద్రోవిశ్వా భువనాఽఽవివేశ
తస్మై రుద్రాయ నమోఅస్త్వాహుతి భాగా వా అన్యే రుద్రాహవిర్భాగాః ॥ అన్యే
శతరుద్రీయగ్ం హుత్వా గావీ ధుకం చరు మేతేన యజుషా చరమాయా మిష్టకాయాం
నిదధ్యాద్భాగధేయే నైవైనగ్ం శమయతి తస్యత్వైశతరుద్రీయగ్ంహుత మిత్యాహు
ర్యస్యైత దగ్నౌ క్రియత ఇతి వసవస్త్వారుద్రైః పురస్తాత్పాంతు పితర స్త్వాయమరాజానః
పితృభి ర్దక్షిణతః పాంత్వాదిత్యా స్త్వావిశ్వైర్దేవైః పశ్చాత్పాంతు ద్యుతానస్త్వా మారుతో
మరుద్భి రుత్తరతః పాతు ॥ దేవా స్త్వేంద్ర జ్యేష్ఠా వరుణరాజానోఽధస్తాచ్చోపరిష్టా
చ్చ పాంతు న వా ఏతేన పూతోనమేధ్యో నప్రోక్షితో యదేన మతః ప్రాచీనం ప్రోక్షతి
యత్సంచిత మాజ్యేన ప్రోక్షతి తేన పూతస్తేనమేధ్యస్తేన ప్రోక్షితః ॥

(దుధ్రస్తనూర్హవిర్భాగాః పాతు ద్వాత్రిగ్ంశచ్చ) తై.సం. ౫.౫.౬

శిరో వా ఏత ద్యజ్ఞస్య యద్ధవిర్ధానం ప్రాణా ఉపరవా హవి ర్ధానే ఖాయంతే
తస్మా చ్ఛీర్‌ష న్ప్రాణా అధస్తా త్ఖాయంతే తస్మా దధస్తా చ్ఛీర్‌ష్ణః ప్రాణా రక్షోహణో
వలగహనో వైష్ణవా న్ఖనామీ త్యాహ వైష్ణవాహి దేవత యోపరవా అసురావై నిర్యంతో
దేవానాం ప్రాణేషు వలగా న్యఖన న్తాన్బాహుమాత్రేఽన్వవిందన్ తస్మాద్బాహు మాత్రాః
ఖాయంత ఇద మహంతం వలగ ముద్వపామి ॥ యన్నస్సమానో యమసమానో
నిచఖానేత్యాహ ద్వౌవావ పురుషౌ యశ్చైవ సమానో యశ్చాసమానో యమేవాస్మై
తౌవలగన్ని ఖనత స్తమేవో ద్వపతి సంతృణత్తి తస్మా త్సంతృణ్ణా అంతరతః ప్రాణా
నసంభి నత్తి తస్మాదసం భిన్నాః ప్రాణా అపోఽవనయతి తస్మా దార్ద్రాఅంత రతః

ప్రాణా యవమతీ రవనయతి ॥ ఊర్గ్వై యవః ప్రాణా ఉప రవాః ప్రాణేష్వే వోర్జం దధాతి బర్హిరవస్తృణాతి తస్మాల్లోమశా అంతరతః ప్రాణా ఆజ్యేన వ్యాఘారయతి తేజోవా ఆజ్యం ప్రాణా ఉపరవాః ప్రాణేష్వేవ తేజో దధాతి హనూ వా ఏతే యజ్ఞస్య యద ధిషవణేన సంతృణత్త్య సంతృణ్ణే హి హనూ అథో ఖలు దీర్ఘసోమే సంతృద్యే ధృత్యై శిరోవా ఏత ద్యజ్ఞస్య యద్ధవిర్ధానం ॥ ప్రాణా ఉపరవా హనూ అధిషవణే జిహ్వాచర్మ గ్రావాణోదంతా ముఖ మాహ వనీయో నాసికోత్తరవేది రుదరగ్ం సదో యదా ఖలువై జిహ్వయా దత్స్వధి ఖాద త్యథ ముఖం గచ్ఛతి యదా ముఖం గచ్ఛ త్యథో దరం గచ్ఛతి తస్మా ద్ధవిర్ధానే చర్మన్నధిగ్రావభి రభిషుత్యాహవనీయే హుత్వా ప్రత్యంచః పరేత్య సదసి భక్షయంతి యో వైవిరాజో యజ్ఞముఖే దోహం వేద దుహ ఏవైనా మియంవై విరా ట్తస్యైత్వక్చ ర్మోథో ఽధిషవణే స్తనా ఉపరవా గ్రావాణో వత్సా ఋత్విజోదుహంతిసోమః పయో యఏవంవేద దుహ ఏ వైనాం ॥ (వపామి యవమతీ రవనయతి హవిర్ధానమేవ త్రయోవిగ్ం శతిశ్చ) తై.సం.౬-౨-౧౧

అసావాదిత్యోఽస్మిన్ లోక ఆసీ త్తందేవాః పృష్ఠైః పరిగృహ్య సువర్గంలోక మగమయ న్పరైరవస్తా త్పర్యగృహ్ణన్దివా కీ ర్త్యేన సువర్గేలోకే ప్రత్యస్థాపయ న్పరైః పరస్తాత్పర్య గృహ్ణన్పృష్ఠై రుపావారోహం త్సవా అసావాదిత్యోఽముష్మిన్లోకే పరైరుభయతః పరిగృహీతో యత్పృష్ఠాని భవంతి సువర్గ మేవ తైర్లోకం యజమానా యంతిపరై రవస్తా త్పరిగృహ్ణంతి దివాకీర్త్యేన ॥ సువర్గేలోకే ప్రతి తిష్ఠంతి పరైః పరస్తా త్పరిగృహ్ణన్తి పృష్ఠై రుపావరోహంతి యత్పరే పరస్తా న్నస్యుః పరాంచ స్సువర్గాల్లోకాన్నిష్ప ద్యేరన్యయ దవస్తాన్న స్యుః ప్రజా నిర్దహేయు రభితో దివాకీర్త్యం

పరస్సామానో భవంతి సువర్గ్గపే వైనాః లోక ఉభయతః పరిగృహ్ణాంతి యజమానావై దివాకీర్త్యగ్ం సంవత్సరఃపర స్సామానోఽభితో దివాకీర్త్యంపరస్సామానో భవంతి సంవత్సరమేవోభయతః ॥ ప్రతి తిష్ఠంతి పృష్ఠంవై దివాకీర్త్యం పార్శ్వే పరస్సామానోఽభితో దివాకీర్త్యం పరస్సామానో భవంతి తస్మా దభితః పృష్ఠం పార్శ్వే భూయిష్ఠా గ్రహా గృహ్యాంతే భూయిష్ఠగ్ం శస్యతే యజ్ఞస్యైవ తన్మధ్యతో గ్రంథింగ్రథ్నన్ త్యవి స్రగ్ంసాయ స ప్త గృహ్యాన్తే సప్త వైశీర్షణ్యాః ప్రాణాః ప్రాణానేవ యజమానేషు దధతి యత్పరాచీనాని పృష్ఠాని భవంత్యము మేవ తైర్లోక మభ్యారోహంతి యదిమం లోకంన ॥ ప్రత్యవ రోహే యురుద్వా మాద్యేయు ర్యజ మానాః ప్రవా మీయేర న్యత్ప్రతీచీనాని పృష్ఠాని భవంతీమమేవ తైర్లోకం ప్రత్యవరోహంత్యథో అస్మి న్నేవలోకే ప్రతితిష్ఠం త్యను న్మాద్రాయేంద్రోవా అ ప్రతిష్ఠితఆసీ త్స ప్రజాపతి ముపాధావ త్తస్మాఏతమేకవిగ్ంశతిరాత్రం ప్రాయచ్ఛత్తమాహర త్తేనాయజత తతో వైసప్రత్యతిష్ఠ ద్యే బహుయాజినోఽప్రతిష్ఠితాః ॥ స్యుస్త ఏకవిగ్ంశతి రాత్ర మాసీర న్ద్వాదశ మాసాః పంచర్తవస్త్రయ ఇమే లోకా అసావాదిత్య ఏకవిగ్ంశ ఏతావంతో వై దేవలోకా స్తేష్వేవ యథా పూర్వం ప్రతితిష్ఠ న్త్యసావాదిత్యో నవ్యరోచత సప్రజాపతి ముపాధావ త్తస్మా ఏతమేక విగ్ంశతి రాత్రం ప్రాయచ్ఛ త్తమాఽహర త్తేనా యజత తతో వై సోఽరోచత యఏవం విద్వాగ్ం స ఏకవిగ్ంశతిరాత్ర మాసతే రోచంత ఏవైక విగ్ంశతి రాత్రో భవతి రుగ్వా ఏకవిగ్ంశో రుచమేవ గచ్ఛంత్యథో ప్రతిష్ఠా మేవ ప్రతిష్ఠా హ్యేకవిగ్ంశోఽ తిరాత్రా వభితో భవతో బ్రహ్మవర్చసస్య పరిగృహీత్యై ॥

అథ శ్రవణమ్ బ్రాహ్మణాంతర్గత అనువాకాః

సంతతిర్వా ఏతే గ్రహాః । యత్పరస్సామానః । విషూవాన్దివా కీర్త్యమ్ । యథా శాలాయై పక్షసీ । ఏవగ్ం సంవత్సరస్య పక్షసీ । యదేతేన గృహ్యేరన్న్ । విషూచీ సంవత్సరస్యపక్షసీ వ్యవస్రగ్ంసేయాతామ్ । ఆర్తిమార్ఛేయుః । యదేతే గృహ్యన్తే । యథాశాలాయై పక్షసీ మధ్యమం వగ్ంశమభి సమాయచ్ఛతి ॥33॥ ఏవగ్ం సంవత్సరస్య పక్షసీ దివాకీర్త్యమభి సంతన్వన్తి । నార్తిమార్ఛన్తి । ఏకవిగ్ంశమహర్భవతి । శుక్రాగ్రా గ్రహా గృహ్యన్తే । ప్రత్యుత్తబ్ధ్యై సయత్వాయ । సౌర్య ఏతదహః పశురాలభ్యతే। సౌర్యోఽతిగ్రాహ్యో గృహ్యతే । అహరేవ రూపేణ సమర్ధయన్తి । అథోఅహ్న ఏవైష బలిర్హ్రియతే । సప్తైతదహరతిగ్రాహ్యా గృహ్యన్తే ॥34॥సప్తవై శీర్షణ్యాః ప్రాణాః । అసావాదిత్యశ్శిరః ప్రజానామ్ । శీర్షన్నేవ ప్రజానాం ప్రాణాన్దధాతి । తస్మాథ్సప్త శీర్షన్ప్రాణాః । ఇన్ద్రో వృత్రగ్ంహత్వా । అసురాన్పరాభావ్య । స ఇమాన్లోకానభ్యజయత్ । తస్యాసౌలోకోఽనభిజిత ఆసీత్ । తం విశ్వకర్మా భూత్వాఽభ్యజయత్ । యద్వైశ్వకర్మణోగృహ్యతే ॥35॥ సువర్గస్య లోకస్యాభిజిత్యై । ప్ర వా ఏతేఽస్మాల్లోకాచ్చ్యవన్తే । యే వైశ్వకర్మణం గృహ్ణతే । ఆదిత్యశ్చ గృహ్యతే । ఇయం వా అదితిః । అస్యామేవ ప్రతి తిష్ఠన్తి । అన్యోన్యో గృహ్యేతే । విశ్వాన్యేవాన్యేన కర్మాణి కుర్వాణా యన్తి । అస్యామన్యేన ప్రతి తిష్ఠన్తి । తావాఽపరార్ధాథ్సంవత్సరస్యాన్యోన్యో గృహ్యేతే । తావుభౌ సహమహావ్రతే గృహ్యేతే । యజ్ఞస్యైవాన్తం గత్వా । ఉభయోర్లోకయోః ప్రతి తిష్ఠన్తి । అర్క్యముక్థం భవతి । అన్నాద్యస్యాఽవరుద్ధ్యై ॥

సమా యచ్ఛత్యతిగ్రాహ్యా గృహ్యన్తేగృహ్యతే సంవథ్సరస్యాన్యోన్యో గృహ్యేతే పఞ్చచ॥౩॥ తై బ్రా-౧-౨-౩

ఏకవిగ్ంశ ఏష భవతి । ఏతేనవై దేవా ఏకవిగ్ం శేన । ఆదిత్యమిత ఉత్తమగ్ం సువర్గం లోకమారోహయన్న్ । సవాఏష ఇత ఏకవిగ్ంశః । తస్య దశావస్తాదహాని । దశ పరస్తాత్ । సవా ఏష విరాజ్యుభయతః ప్రతిష్ఠితః । విరాజిహి వా ఏష ఉభయతః ప్రతిష్ఠితః । తస్మాదన్తరేమౌ లోకౌ యన్న్ । సర్వేషు సువర్గేషు లోకేష్వభితపన్నేతి ॥౩౭॥ దేవా వా ఆదిత్యస్య సువర్గస్య లోకస్య । పరాచోఽతిపాదాదబిభయుః । తంఛన్దోభిరదృగ్ంహన్ధృత్యై । దేవా వా ఆదిత్యస్య సువర్గస్య లోకస్య । అవాచోఽవపాదాదబిభయుః । తం పఞ్చభీరశ్మిభిరుదవయన్న్। తస్మాదేకవిగ్ంశేఽహన్పఞ్చదివాకీర్త్యాని క్రియన్తే । రశ్మయో వై దివాకీర్త్యాని । యేగాయత్రే । తే గాయత్రీషూ త్తరయోః పవమానయోః ॥ ౩౮ ॥ మహాదివాకీర్త్యగ్ం హోతుః పృష్ఠమ్ । వికర్ణం బ్రహ్మసామమ్ । భాసోఽగ్నిష్టోమః । అథైతాని పరాణి । పరైర్వై దేవా ఆదిత్యగ్ంసువర్గం లోకమపారయన్న్। యదపారయన్న్। తత్పరాణాం పరత్వమ్ । పారయన్త్యేనం పరాణి । య ఏవం వేద । అథైతానిస్పరాణి । స్పరైర్వై దేవా ఆదిత్యగ్ం సువర్గం లోకమస్పారయన్న్ । యదస్పారయన్న్ । తథ్స్పరాణాగ్ స్పరత్వమ్ । స్పారయన్త్యేనగ్గ్ స్పరాణి । య ఏవం వేద ॥౩౯॥

ఏతి పవమానయోస్స్పు రాణి పఞ్చ చ ॥౪॥ తై.బ్రా-౧-౨-౪

ఇన్ద్రోవృత్రగ్ం హత్వా। అసురాన్పరాభావ్య। సోఽమావాస్యాం ప్రత్యాగచ్ఛత్। తేపితరః పూర్వేద్యురాగచ్ఛన్న్। పితౄన్యజ్ఞోగచ్ఛత్ । తం దేవాః పునరయాచన్త ।

తమేభ్యో న పునరదదుః । తే౽బ్రువన్వరం వృణామహై । అథ వః పునర్దాస్యామః ।
అస్మభ్యమేవ పూర్వేద్యుః క్రియాతా ఇతి ॥౫౬॥ తమేభ్యః పునరదదుః । తస్మాత్పితృభ్యః
పూర్వేద్యుః క్రియతే । యత్పితృభ్యః పూర్వేద్యుః కరోతి । పితృభ్య ఏవ తద్యజ్ఞం
నిష్క్రీయ యజమానః ప్రతనుతే । సోమాయ పితృపీతాయ స్వధా నమ ఇత్యాహ ।
పితురేవాధి సోమపీథమవరున్ధే । న హి పితా ప్రమీయమాణ ఆహైష సోమపీథ ఇతి
। ఇన్ద్రియం వై సోమపీథః । ఇన్ద్రియమేవ సోమపీథమవరున్ధే । తేనేన్ద్రియేణ
ద్వితీయాం జాయామభ్యశ్నుతే ॥౫౭॥ ఏతద్వై బ్రాహ్మణం పురా వాజశ్రవసా
విదామక్రన్ । తస్మాత్తే ద్వే ద్వే జాయే అభ్యాక్షత । య ఏవం వేద । అభి ద్వితీయాం
జాయామశ్నుతే । అగ్నయే కవ్యవాహనాయ స్వధా నమ ఇత్యాహ । య ఏవ
పితృణామగ్నిః । తం ప్రీణాతి । తిస్ర ఆహుతీర్జుహోతి । త్రిర్నిదధాతి ।
షట్థ్సంపద్యన్తే ॥౫౮॥ షడ్వా ఋతవః । ఋతూనేవ ప్రీణాతి । తూష్ణీం
మేక్షణమాదధాతి । అస్తి వా హి షష్ఠ ఋతుర్న వా । దేవాన్వై పితౄన్ప్రీతాన్ ।
మనుష్యాః పితరోఽను ప్రపిపతే । తిస్ర ఆహుతీర్జుహోతి । త్రిర్నిదధాతి । షట్
థ్సంపద్యన్తే । షడ్వా ఋతవః ॥౫౯॥ ఋతవః ఖలు వై దేవాః పితరః ।
ఋతూనేవ దేవాన్పితౄన్ప్రీణాతి । తాన్ప్రీతాన్ । మనుష్యాః పితరోఽను ప్రపిపతే ।
సకృదాచ్ఛిన్నం బర్హిర్భవతి । సకృదివ హి పితరః । త్రిర్నిదధాతి । తృతీయే వా ఇతో
లోకే పితరః । తానేవ ప్రీణాతి । పరాఙావర్తతే ॥౬౦॥ హ్రీకా హి పితరః । ఓష్మణో
వ్యావృత ఉపాస్తే । ఊష్మభాగా హి పితరః । బ్రహ్మవాదినో వదన్తి । ప్రాశ్యాం 3
న ప్రాశ్యా 3 మితి । యత్ప్రాశ్నీయాత్ । జన్యమన్నమద్యాత్ । ప్రమాయుకస్స్యాత్ ।
యన్న ప్రాశ్నీయాత్ । అహవిస్స్యాత్ ॥౬౧॥ పితృభ్య ఆవృశ్చ్యేత । అవఘ్రేయమేవ ।

తన్నేవ ప్రాశితం నేవా ప్రాశితమ్ । వీరం వా వై పితరః ప్రయన్తో హరన్తి । వీరం
వా దదతి । దశాం ఛినత్తి హరణభాగా హి పితరః । పితౄనేవ నిరవదయతే ।
ఉత్తర ఆయుషి లోమచ్ఛిన్దీత । పితృణాగ్ం హ్యేతర్హినేదీయః ॥౬౨॥ నమస్కరోతి ।
నమస్కారోహి పితృణామ్ । నమో వః పితరో రసాయ । నమో వః పితరశ్శుష్మాయ।
నమోవః పితరో జీవాయ । నమోవః పితరస్స్వధాయై । నమో వః పితరో మన్యవే।
నమో వఃపితరో ఘోరాయ। పితరో నమో వః । య ఏతస్మిన్లోకే స్థ ॥౬౩॥ యుష్మాగ్ం
స్తేను । యేఽస్మిన్లోకే । మాం తేను । య ఏతస్మిన్లోకేస్థ । యూయం తేషాం వసిష్ఠా
భూయాస్త । యేఽస్మిన్లోకే । అహంతేషాం వసిష్ఠోభూయాసమిత్యాహ ।
వసిష్ఠస్సమానానాం భవతి । య ఏవం విద్వాన్పితృభ్యః కరోతి । ఏషవైమనుష్యాణాం
యజ్ఞః ॥౬౪॥ దేవానాంవా ఇతరే యజ్ఞాః । తేన వా ఏతత్పితృలోకే చరతి । యత్పితృభ్యః
కరోతి । స ఈశ్వరః ప్రమేతోః । ప్రాజాపత్య యర్చా పునరైతి । యజ్ఞోవై ప్రజాపతిః ।
యజ్ఞేనైవ సహ పునరైతి । న ప్రమాయుకో భవతి । పితృలోకేవా ఏతద్య జమాన
శ్చరతి । యత్పితృభ్యః కరోతి । స ఈశ్వర ఆర్తి మార్తోః । ప్రజాపతిస్త్వావైనం తత
ఉన్నేతుమర్ హతీత్యాహుః । యత్ప్రాజాపత్యయర్చాపునరైతి । ప్రజాపతిరేవైనం తత
ఉన్నయతి । నార్తిమార్చ్ఛతి యజమానః ॥౬౫॥

ఇత్యశ్నుతే పద్యన్తే పద్యన్తే షడ్వా ఋతవో వర్త తేఽహావిస్యాన్నేదీయస్థ
యజ్ఞో యజమాన శ్చరతి యత్పితృభ్యః కరోతి పఞ్చ చ ॥౧౦॥ తై. బ్రా- ౧-౩-౧౦

వైశ్వదేవేన వై ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత । తా వరుణ
ప్రఘాసైర్వరుణపాశాదముఞ్చత్ । సాకమేధైః ప్రత్యస్థాపయత్ । త్ర్యమ్బకై

రుద్రన్నిరవాదయత । పితృయజ్ఞేన సువర్గం లోకమగమయత్ । యద్వైశ్వదేవేన
యజతే । ప్రజా ఏవ తద్యజమానస్సృజతే । తా వరుణప్రఘాసై ర్వరుణ పాశాన్ముఞ్చతి
। సాకమేధైః ప్రతిష్ఠాపయతి । త్ర్యమ్బకై రుద్రన్నిరవదయతే ॥౫౨॥ పితృయజ్ఞేన
సువర్గం లోకజ్గమయతి । దక్షిణతః ప్రాచీనావీతీ నిర్వపతి । దక్షిణావృద్ధి పితృణామ్
। అనాదృత్యతత్ । ఉత్తరత ఏవోపవీయ నిర్వపేత్ । ఉభయే హి దేవాశ్చ పితరశ్చేజ్యన్తే
। అథో యదేవ దక్షిణార్ధేఽధి శ్రయతి । తేన దక్షిణావృత్ । సోమాయ పితృమతే
పురోడాశగ్ం షట్కపాల న్నిర్వపతి । సంవత్సరో వై సోమః పితృమాన్ ॥౫౩॥
సంవత్సరమేవ ప్రీణాతి । పితృభ్యో బర్హిషద్భ్యో ధానాః । మాసా వై పితరో
బర్హిషదః । మాసానేవ ప్రీణాతి । యస్మిన్వా ఋతౌ పురుషః ప్రమీయతే ।
సోఽస్యాముష్మిన్లోకే భవతి । బహురూపా ధానా భవన్తి । అహోరాత్రాణామభిజిత్యై
। పితృభ్యోఽగ్నిష్వాత్తేభ్యో మన్థమ్ । అర్ధమాసా వై పితరోఽగ్నిష్వాత్తాః ॥౫౪॥
అర్ధమాసానేవ ప్రీణాతి । అభివాన్యాయై దుగ్ధే భవతి । సా హి పితృదేవత్యన్దుహే ।
యత్పూర్ణమ్ । తన్మనుష్యాణామ్ । ఉపర్యర్ధో దేవానామ్ । అర్ధః పితృణామ్ । అర్ధ
ఉపమన్థతి । అర్ధోహి పితృణామ్ । ఏకయోపమన్థతి ॥౫౫॥ ఏకా హి పితృణామ్ ।
దక్షిణోపమన్థతి । దక్షిణావృద్ధి పితృణామ్ । అనారభ్యోపమన్థతి । తద్ధి పితౄన్గచ్ఛతి ।
ఇమాన్దిశం వేదిముద్ధన్తి । ఉభయే హి దేవాశ్చ పితరశ్చేజ్యన్తే । చతుస్స్రక్తిర్భవతి ।
సర్వా హ్యనుదిశః పితరః । అఖాతా భవతి ॥౫౬॥ ఖాతా హి దేవానామ్ ।
మధ్యతోఽగ్నిరాధీయతే । అన్తతో హి దేవానామాధీయతే । వర్షీయానిధ్మ ఇధ్మాద్భవతి
వ్యావృత్త్యై । పరి శ్రయతి । అన్తర్హితో హి పితృలోకో మనుష్యలోకాత్ ।
యత్పురుషిదినమ్ । తద్దేవానామ్ । యదన్తరా । తన్మనుష్యాణామ్ ॥౫౭॥

యథ్సమూలమ్ । తత్పితృణామ్ । సమూలంబర్హిర్భవతి వ్యావృత్త్యై । దక్షిణా స్తృణాతి
। దక్షిణావృద్ధి పితృణామ్ । త్రిః పర్యేతి । తృతీయే వా ఇతో లోకే పితరః । తానేవ
ప్రీణాతి । త్రిః పునః పర్యేతి । షట్థ్సం పద్యన్తే ॥౬౮॥ షడ్వా ఋతవః । ఋతూనేవ
ప్రీణాతి । యత్ప్రస్తరంయజుషా గృహ్ణీయాత్ । ప్రమాయుకో యజమానస్స్యాత్ ।
యన్న గృహ్ణీయాత్ । అనాయతనస్స్యాత్ । తూష్ణీమేవ న్యస్యేత్ । న ప్రమాయుకో
భవతి । నానాయతనః । యత్త్రీన్పరిధీన్పరిదధ్యాత్ ॥౬౯॥ మృత్యునా యజమానం
పరిగృహ్ణీయాత్ । యన్న పరిదధ్యాత్ । రక్షాగ్ంసి యజ్ఞగ్ం హన్యుః । ద్వౌ పరిధీ
పరిదధాతి । రక్షసా మపహత్యై । అథో మృత్యోరేవ యజమానముథ్సృజతి ।
యత్త్రీణిత్రీణిహవీగ్ ష్యుదాహరేయుః । త్రయస్త్రయ ఏషాగ్ం సాకం ప్రమీయేరన్ ।
ఏకైకమనూచీనాన్యుదాహరన్తి । ఏకైక ఏవైషామన్వఞ్చః ప్రమీయతే । కశిపు
కశిపవ్యాయ । ఉపబర్ హణముపబర్ హణ్యాయ । ఆఞ్జనమాఞ్జన్యాయ ।
అభ్యఞ్జనమభ్యఞ్జన్యాయ । యథాభాగమేవైనాన్ప్రీణాతి ॥౭౦॥ తై.బ్రా-౧-౬-౮

నిరవదయతే పితృమానగ్నిష్వాత్తా ఏకయోప మన్థత్యఖాతా భవతి మనుష్యాణాం పద్యన్తే పరిదధ్యాన్మీయతే పఞ్చ చ ॥౮॥

అగ్నయే దేవేభ్యః పితృభ్యస్సమిధ్యమానాయాను బ్రూహీత్యాహ । ఉభయే హి దేవాశ్చ పితర శ్చేజ్యన్తే । ఏకామన్వాహ । ఏకా హి పితృణామ్ । త్రిరన్వాహ । త్రిర్ హి దేవానామ్ । ఆఘారావాఘారయతి । యజ్ఞపరుషో రనన్తరిత్యై । నార్షేయంవృణీతే । న హోతారమ్ ॥౭౧॥ యదార్షేయం వృణీత । యద్ధోతారమ్ । ప్రమాయుకో యజమానస్స్యాత్ । ప్రమాయుకో హోతా । తస్మాన్న వృణీతే ।

యజమానస్య హోతుర్గోపీథాయ । అప బర్హిషః ప్రయాజాన్ యజతి । ప్రజా వై బర్హిః । ప్రజా ఏవ మృత్యోరుత్సృజతి । ఆజ్యభాగౌ యజతి ॥ ౬౨॥ యజ్ఞస్యైవ చక్షుషీ నాన్తరేతి । ప్రాచీనావీతీ సోమం యజతి । పితృదేవత్యా హి । ఏషాఽఽహుతిః । పఞ్చ కృత్వోఽవద్యతి । పఞ్చ హ్యేతా దేవతాః । ద్వే పురోనువాక్యే । యాజ్యా దేవతా వషట్కారః । తా ఏవ ప్రీణాతి । సన్తత మవద్యతి ॥ ౬౩॥ ఋతూనాగ్ం సన్తత్యై । ప్రైవైభ్యః పూర్వయా పురోఽనువాక్యయాఽఽహ । ప్రణయతి ద్వితీయయా । గమయతి యాజ్యయా । తృతీయే వా ఇతో లోకే పితరః । అహ్న ఏవైనాన్పూర్వయా పురోఽనువాక్యయాఽత్యానయతి । రాత్రియై ద్వితీయయా । ఐవైనాన్ యాజ్యయా గమయతి । దక్షిణతోఽవదాయ । ఉదఙ్ఙతి క్రామతి వ్యావృత్త్యై ॥ ౬౪॥ ఆస్వధేత్యాశ్రావయతి । అస్తు స్వధేతి ప్రత్యాశ్రావయతి । స్వధా నమ ఇతి వషట్కరోతి । స్వధాకారో హి పితృణామ్ । సోమమగ్రే యజతి । సోమప్రయాజా హి పితరః । సోమం పితృమన్తం యజతి । సంవత్సరో వై సోమః పితృమాన్ । సంవత్సరమేవ తద్యజతి । పితౄన్బర్హిషదో యజతి ॥ ౬౫॥ యే వై యజ్వానః । తే పితరో బర్హిషదః । తానేవ తద్యజతి । పితౄనగ్నిష్వాత్తాన్ యజతి । యే వా అయజ్వానో గృహమేధినః । తే పితరోఽగ్నిష్వాత్తాః । తానేవ తద్యజతి । అగ్నిఙ్కవ్యవాహనం యజతి । య ఏవ పితృణామగ్నిః । తమేవ తద్యజతి ॥ ౬౬॥ అథో యథాఽగ్నిగ్గ్ స్విష్టకృతం యజతి । తాదృగేవ తత్ । ఏతత్తే తత యే చ త్వామన్వితి తిసృషు స్రక్తీషు నిదధాతి । తస్మాదా తృతీయాత్పురుషాన్నామ న గృహ్ణన్తి । ఏతావన్తో హీజ్యన్తే । అత్ర పితరో యథా భాగం మన్దధ్వమిత్యాహ । హ్రీకా హి పితరః । ఉదఞ్చో నిష్క్రామన్తి । ఏషా వై మనుష్యాణాన్దిక్ । స్వామేవ తద్దిశమనునిష్క్రామన్తి ॥ ౬౭॥ ఆహవనీయముపతిష్ఠన్తే ।

న్యేవాస్మై తధ్నువతే । యత్థుత్యాహవనీయే । అథాన్యత్ర చరన్తి । ఆతమితోరుపతిష్ఠన్తే । అగ్నిమేవోపద్రష్టార జ్కృత్వా । పితౄన్నిరవదయన్తే । అన్తం వా ఏతే ప్రాణానాగ్గచ్ఛన్తి । య ఆతమితోరుపతిష్ఠన్తే । సుసన్దృశన్త్వా వయమిత్యాహ ॥౬౮॥ ప్రాణో వైసుసన్దృక్ । ప్రాణమేవాత్మన్దధతే । యోజా న్విన్ద్రతే హరీ ఇత్యాహ । ప్రాణమేవ పునరయుక్త । అక్షన్నమీమదన్త హీతి గార్ హపత్యముప తిష్ఠన్తే । అక్షన్నమీమదన్తాథ త్వోపతిష్ఠామహ ఇతి వావైతదాహ । అమీమదన్త పితరస్సోమ్యా ఇత్యభి ప్రపద్యన్తే । అమీమదన్త పితరోఽథత్వాఽభి ప్రపద్యామహ ఇతి వావైతదాహ। అపః పరిషిఞ్చతి । మార్జ యత్యే వైనా౯॥౬౯॥ అథో తర్పయత్యేవ। తృప్యతి ప్రజయా పశుభిః। య ఏవంవేద । అప బర్ హిషావనూయాజౌ యజతి । ప్రజావై బర్హిః। ప్రజా ఏవ మృత్యోరుథ్సృజతి । చతురః ప్రయాజా౯ యజతి । ద్వావనూయాజౌ । షట్థ్సం పద్యన్తే । షడ్వా ఋతవః ॥౭౦॥ ఋతూనేవ ప్రీణాతి । న పత్న్య న్వాస్తే । న సంయాజయన్తి । యత్పత్న్యన్వాసీత । యథ్సంయాజయేయుః । ప్రమాయుకా స్యాత్। తస్మాన్నాన్వాస్తే। న సంయాజయన్తి । పత్ని యై గోపీథాయ ॥౭౧॥

తై.బ్రా-౧-౬-౯

హోతారమాజ్య భాగౌ యజతి సన్తత మవద్యతి వ్యావృత్త్యై బర్ హిషదో యజతి తమేవ తద్యజత్యను నిష్క్రామన్త్యాహై నా న్నృతవో నవ చ ॥౯॥

ఉశన్తస్త్వా హవామహ ఆ నో అగ్నే సుకేతునా। త్వగ్ం సోమ మహేభగన్త్వగ్ం సోమ ప్రచికితో మనీషా । త్వయా హి నఃపితరస్సోమ పూర్వేత్వగ్ం సోమ పితృభిస్సంవిదానః । బర్హిషదః పితర ఆఽహంపితౄ౯ । ఉపహూతాః

పితరోఽగ్నిష్వాత్తాః పితరః । అగ్నిష్వాత్తానృతుమతో హవామహే । నరాశగ్ంసే సోమపీథం య ఆశుః । తే నో అర్వన్త స్సుహవా భవన్తు । శన్నోభవంతు ద్విపదే శం చతుష్పదే । యే అగ్నిష్వాత్తాయే నగ్నిష్వాత్తాః ।౭౫ అగ్ంహోముచః పితర స్సోమ్యాసః । పరేఽవరేఽమృతాసో భవన్తః । అధి బ్రువన్తు తే అవన్త్వస్మాన్ । వాన్యాయైదుగ్ధే జుషమాణాః కరమ్భమ్ । ఉదీరాణా అవరే పరే చ । అగ్నిష్వాత్తా ఋతుభిస్సంవిదానాః । ఇన్ద్రవన్తో హవిరిదంజుషన్తామ్ । యదగ్నే కవ్యవాహన త్వమగ్న ఈడితో జాతవేదః । మాతలీ కవ్యైః । యే తాతృపుర్దేవత్రాజేహమానాః । హోత్రావృధస్తోమతష్టాసో అర్కైః । ఆఽగ్నేయాహి సువిదత్రేభిరర్వాజ్ ।

సత్యైః కవ్యైః పితృభిర్ఘర్మసద్భిః । హవ్యవాహమజరం పురుప్రియమ్ । అగ్నిఙ్ఘృతేన హవిషా సపర్యన్న్ । ఉపాసదఙ్కవ్యవాహం పితృణామ్ । స నః ప్రజాం వీరవతీగ్ం సమృణ్వతు ॥౭౬॥ అనగ్నిష్వాత్తా జేహమానాస్సప్తచ ॥౧౬॥

తై.బ్రా-౨-౬-౧౬.

అధి శ్రవణమ్ నాచికేత చయన

అంతర్గతాఽనువాకాః తై.బ్రా. 3-11-7.

అయంవావ యఃపవతే । సోఽగ్నిర్నా చికేతః । స యత్ ప్రాఙ్పవతే । తదస్య శిరః । అథ యద్దక్షిణా । స దక్షిణః పక్షః । అథ యత్ప్రత్యక్ । తత్పుచ్ఛమ్ । యదుదఙ్ । స ఉత్తరః పక్షః ॥౩౭॥ అథ యథ్సంవాతి । తదస్య సమఞ్చనఞ్చ ప్రసారణఞ్చ । అథో సమ్పదేవాస్య సా । సగ్ంహ వాఅస్మై సకామః పద్యతే । యత్కామో యజతే । యోఽగ్నిన్నా చికేతంచినుతే । య ఉచైన మేవంవేద । యో

హ వా అగ్నేర్నాచికేత స్యాయతనం ప్రతిష్ఠాంవేద । ఆయతనవాన్భవతి । గచ్ఛతి ప్రతిష్ఠామ్ ॥౩౮॥ హిరణ్యంవా అగ్నేర్నాచికేతస్యాయతనం ప్రతిష్ఠా । యఏవంవేద । ఆయతనవాన్భవతి । గచ్ఛతి ప్రతిష్ఠామ్ । యోహవా అగ్నేర్నాచికేతస్య శరీరంవేద । సశరీర ఏవ స్వర్గంలోకమేతి । హిరణ్యంవా అగ్నేర్నా చికేతస్య శరీరమ్ । య ఏవంవేద । స శరీర ఏవ స్వర్గంలోకమేతి । అథో యథా రుక్మ ఉత్తప్తో భాయ్యాత్॥౩౯॥ ఏవమేవ సతేజసా యశసా । అస్మిగ్గంశ్చ లోకే ముష్మిగ్గ్శ్చభాతి । ఉరవోహ వై నామైతేలోకాః । యేఽవరేణాదిత్యమ్ । అథహై తేవరీయాగ్ం సోలోకాః । యే పరేణాదిత్యమ్ । అన్తవన్తగ్ం హ వా ఏషక్షయ్యంల్లోకఙ్జయతి । యోఽవరేణాదిత్యమ్। అథ హైషోఽనన్తమ పారమక్షయ్యల్లోకఙ్జయతి । యః పరేణాదిత్యమ్॥౪౦॥ అనన్తగ్ంహవా అపారమక్షయ్యల్లోకఙ్జయతి । యోఽగ్నిన్నా చికేతఞ్చినుతే । య ఉచైనమేవంవేద । అథో యథా రథేతిష్ఠన్పక్షసీ పర్యావర్తమానే ప్రత్యపేక్షతే । ఏవమహోరాత్రే ప్రత్య పేక్షతే । నాస్యాహోరాత్రే లోకమాప్నుతః । యోఽగ్ని న్నాచికేతఞ్చినుతే । య ఉచైనమేవంవేద ॥౪౧॥

ఉత్తరః పక్షో గచ్ఛతి ప్రతిష్ఠాం భాయ్యాద్యః పరేణాదిత్యమష్టౌ చ ॥౭॥

ఉశన్ హవైవాజశ్రవసస్సర్వ వేదసన్దదౌ । తస్య హ నచికేతా నామ పుత్ర ఆస । తగ్ంహ కుమారగ్ంసన్తమ్ । దక్షిణా సునీయామానాసు శ్రద్ధా వివేశ । సహోవాచ । తత కస్మై మాందాస్యసీతి । ద్వితీయం తృతీయమ్ । తగ్ంహపరీత ఉవాచ । మృత్యవేత్వా దదామీతి । తగ్ంహస్మోత్థితంవా గభివదతి । గౌతమకుమారమితి। స హోవాచ । పరేహి మృత్యోర్గృహాన్ । మృత్యవే వై త్వాఽదామితి ।

తంవైప్రవసన్తఙ్గన్తాఽసీతి హోవాచ । తస్య స్మతిస్రో రాత్రీరనాశ్వాన్గృహే వసతాత్ ।
స యదిత్వా పృచ్ఛేత్ । కుమార కతి రాత్రీరవాత్సీరితి । తిస్ర ఇతి ప్రతిబ్రూతాత్ ।
కిం ప్రథమాగ్ం రాత్రి మాశ్నా ఇతి ॥౪౩॥ ప్రజాన్త ఇతి । కిన్ద్వితీయామితి । పశూగ్ంస్త
ఇతి । కిన్తృతీయామితి । సాధుకృత్యాన్త ఇతి । తంవై ప్రవసన్తఞ్జగామ । తస్యహ
తిస్రో రాత్రీరనాశ్వాన్గృహే ఉవాస । తమాగత్య పప్రచ్ఛ । కుమార కతి రాత్రీర
వాత్సీరితి । తిస్ర ఇతి ప్రత్యువాచ ॥౪౪॥ కింప్రథమాగ్ం రాత్రిమాశ్నాఇతి । ప్రజాన్తఇతి ।
కిన్ద్వితీయామితి । పశూగ్స్తఇతి । కిన్తృతీయామితి । సాధుకృత్యాన్త ఇతి । నమస్తే
అస్తు భగవ ఇతిహోవాచ । వరంవృణీష్వేతి । పితరమేవ జీవన్నయానీతి ।
ద్వితీయంవృణీష్వేతి ॥౪౫॥ ఇష్టాపూర్తయోర్మే క్షితిం బ్రూహీతి హోవాచ । తస్మై
హైతమగ్నిన్నాచికేతమువాచ । తతో వై తస్యేష్టాపూర్తే నాక్షీయేతే । నాస్యేష్టాపూర్తే
క్షీయేతే । యోఽగ్నిన్నాచికేతఞ్చినుతే । య ఉచైన మేవంవేద । తృతీయంవృణీష్వేతి ।
పునర్మృత్యోర్మేఽపజితిం బ్రూహీతి హోవాచ । తస్మై హైతమగ్నిన్నాచికేతమువాచ
। తతో వై సోప పునర్మృత్యుమజయత్ ॥౪౬॥ అప పునర్మృత్యుఞ్జయతి ।
యోఽగ్నిన్నాచికేతఞ్చినుతే । య ఉచైనమేవంవేద । ప్రజాపతిర్వై ప్రజాకామస్తపోతప్యత
। స హిరణ్యముదాస్యత్ । తదగ్నౌ ప్రాస్యత్ । తదస్మై నాచ్ఛదయత్ । తద్ద్వితీయం
ప్రాస్యత్ ॥౪౭॥ తదస్మైనైవాచ్ఛదయత్ । తత్తృతీయం ప్రాస్యత్ । తదస్మై నైవాచ్ఛదయత్
। తదాత్మన్నేవ హృదయ్యే ఽగ్నౌ వైశ్వానరే ప్రాస్యత్ । తదస్మా అచ్ఛదయత్ ।
తస్మాద్ధిరణ్యఙ్కనిష్ఠధనానామ్ । భుఞ్జత్ప్రియతమమ్ । హృదయజగ్ంహి । సవైతమేవ
నావిన్దత్ । యస్మై తాన్దక్షిణామనేష్యత్ । తాగ్ం స్వాయైవ హస్తాయ దక్షిణాయానయత్
। తాంప్రత్యగృహ్ణాత్ ॥౪౮॥ దక్షాయ త్వా దక్షిణాం ప్రతిగృహ్ణామీతి । సోఽదక్షత

దక్షిణాం ప్రతిగృహ్య । దక్షతే హవై దక్షిణాం ప్రతిగృహ్య । య ఏవంవేద । ఏతద్ధస్మ వై తద్విద్వాగ్ంసో వాజశ్రవసా గోతమాః । అప్యనూదేశ్యాన్దక్షిణాం ప్రతిగృహ్ణన్తి । ఉభయేన వయన్దక్షిష్యామహా ఏవ దక్షిణాం ప్రతిగృహ్యేతి । తేఽదక్షన్త దక్షిణాం ప్రతిగృహ్య । దక్ష తేహ వై దక్షిణాం ప్రతిగృహ్య । యఏవంవేద । ప్రహాన్యం ప్లీనాతి ॥౪౯॥

తై.బ్రా-౩-౧౧-౮

వదత్యాశ్నా ఇత్యువాచ ద్వితీయంవృణీష్వేత్య జయతృతీయం ప్రాస్యదగృహ్ణోద్య ఏవంవేదైకఞ్చ ॥౮॥ తై.బ్రా. ౩-౧౧-౯

తగ్ం హైతమేకే పశుబన్ధ ఏవోత్తర వేద్యాఞ్చిన్వతే । ఉత్తరవేది సమ్మి తఏషో ఽగ్నిరితి వదన్తః । తన్న తథా కుర్యాత్ । ఏతమగ్నిఙ్కా మేనవ్యర్ధయేత్ । స ఏనఙ్కామేన వృద్ధః । కామేన వ్యర్ధయేత్ । సౌమ్యే వావైనమధ్వరే చిన్వీత । యత్రవా భూయిష్ఠా ఆహుతయో హూ యేరన్న్ । ఏతమగ్నిఙ్కామేన సమర్ధయతి । స ఏనఙ్కామేన సమృద్ధః ॥౫౦॥ కామేన సమర్ధయతి । అథహైనం పురరష్యః । ఉత్తరవేద్యామేవ సత్రియమచిన్వత । తతోవై తేఽవిన్దన్త ప్రజామ్ । అభి స్వర్గంల్లోకమజయన్ । విన్దత ఏవ ప్రజామ్ । అభి స్వర్గంలోకఞ్జ యతి । యోఽగ్నిన్నా చికేతఞ్చినుతే । యఉచైనమేవంవేద । అథ హైనంవాయుర్ బుద్ధికామః ॥౫౧॥యథాన్యుప్త మేవోపదధే । తతో వై స ఏతామృద్ధిమార్ధ్నోత్ । యామిదంవాయుర్ బుద్ధః । ఏతామృద్ధిమృధ్నోతి । యామిదంవాయుర్ బుద్ధః । యోఽగ్నిన్నాచికేతఞ్చినుతే । యఉచైన మేవంవేద । అథహైనంగోబలో వార్ష్ణః పశుకామః । పాఙ్క్తమేవచిక్యే । పఞ్చ పురస్తాత్ ॥౫౨॥

పఞ్చదక్షిణతః । పఞ్చపశ్చాత్ । పఞ్చోత్తరతః । ఏకాం మధ్యే । తతోవైస సహస్రం
పశూన్ప్రాప్నోత్ । ప్రసహస్రం పశూనాప్నోతి । యోఽగ్నిన్నాచికేతఞ్చినుతే ।
య ఉచైనమేవంవేద । అథహైనం ప్రజాపతిర్జ్యైష్ఠ్యకామో యశస్కామః ప్రజననకామః
త్రివృతమేవ చిక్యే ॥౧౩॥ సప్త పురస్తాత్ । తిస్రో దక్షిణతః । సప్తపశ్చాత్ । తిస్ర
ఉత్తరతః । ఏకాం మధ్యే । తతోవైస ప్రయశో జ్యైష్ఠ్యమాప్నోత్ । ఏతాం ప్రజాతిం
ప్రాజాయత । యామిదం ప్రజాః ప్రజాయన్తే । త్రివృద్వైజ్యైష్ఠ్యమ్ । మాతా పితా
పుత్రః ॥౧౪॥ త్రివృత్ప్రజననమ్ । ఉపస్థోయోనిర్మధ్యమా । ప్రయశో జ్యైష్ఠ్యమాప్నోతి ।
ఏతాం ప్రజాతిం ప్రజాయతే । యామిదం ప్రజాః ప్రజాయన్తే । యోగ్నిన్నాచికేతఞ్చినుతే ।
య ఉచైనమేవంవేద । అథ హైనమిన్ద్రోజ్యైష్ఠ్య కామః । ఊర్ధ్వా ఏవోపదధే । తతో
వైసజ్యైష్ఠ్యమగచ్ఛత్ ॥౧౫॥ జ్యైష్ఠ్యఙ్గచ్ఛతి । యోఽగ్నిన్నాచికేతఞ్చినుతే ।
య ఉచైనమేవంవేద । అథ హైన మసావాదిత్యస్స్వర్గకామః ప్రాచీరేవోపదధే । తతోవై
సోభి స్వర్గంల్లోక మజయత్ । అభి స్వర్గంలోకఞ్జయతి । యోఽగ్నిన్నాచికేతఞ్చినుతే ।
య ఉ చైనమేవంవేద । స యదీచ్ఛేత్ ॥౧౬॥ తేజస్వీయశస్వీ బ్రహ్మవర్చసీ స్యామితి ।
ప్రాఙ్హోతుర్ధిష్ణ్యాదుత్సర్పేత్ । యేయం ప్రాగాద్యశస్వతీ । సామా ప్రోర్ణోతు । తేజ
సా యశసా బ్రహ్మవర్చసే నేతి । తేజస్వ్యేవ యశస్వీ బ్రహ్మవర్చసీ భవతి । అథ
యదీచ్ఛేత్ । భూయిష్ఠం మేశ్రద్దధీరన్ । భూయిష్ఠా దక్షిణా నయేయురితి । దక్షిణాసు
నీయమానాసు ప్రాచ్యేహి ప్రాచ్యేహీతి ప్రాచీ జుషాణా వేత్వాజ్యస్య స్వాహేతి
స్రువేణోపహత్యాహవనీయే జుహుయాత్ ॥౧౭॥ భూయిష్ఠ మేవాస్మైశ్రద్దధతే । భూయిష్ఠా
దక్షిణా నయన్తి । పురీషముపధాయ । చితిక్లృప్తిభిరభిమృశ్య । అగ్నిం ప్రణీయోపసమాధాయ
। చతస్రఏతా ఆహుతీర్జుహోతి । త్వమగ్నే రుద్ర ఇతి శతరుద్రీయస్య రూపమ్ । అగ్నా

విష్ణా ఇతివసోర్ధారాయాః। అన్నపత ఇత్యన్నహోమః । సప్త తే అగ్నే సమిధస్సప్త జిహ్వా ఇతి విశ్వప్రీః ॥౮౯॥

సమృద్ధ బుద్ధికామః పురస్తాచ్చి క్యేపుత్రో౽గచ్ఛదిచ్ఛేజ్జుహు యాద్విశ్వప్రీః ॥౯॥

పురర్షయోవాయుర్గోబలస్సహస్రం ప్రజాపతిస్త్రివృదిన్ద్రోసా వాదిత్యస్స యదీచ్ఛేత్ ॥

తై.బ్రా. ౩-౧౧-౧౦

యాం ప్రథమామిష్టకాముపదధాతి । ఇమన్తయా లోకమభి జయతి । అథో యా అస్మిన్లోకే దేవతాః । తాసాగ్ంం సాయుజ్యగ్ంం సలోక తామాప్నోతి । యాన్ద్వితీయాముపదధాతి । అన్తరిక్షు లోకన్తయా ౽భిజయతి । అథో యా అన్తరిక్షలోకే దేవతాః । తాసాగ్ంం సాయుజ్యగ్ంం సలోకతామాప్నోతి । యాన్తృతీయా ముపదధాతి। అమున్తయా లోకమభిజయతి ॥౮౯॥ అథోయా అముష్మిన్ల్లోకే దేవతాః । తాసాగ్ంం సాయుజ్యగ్ంం సలోకతామాప్నోతి । అథో యా అమూరితరా అష్టాదశ । య ఏవామీ ఉరవశ్చ వరీయాగ్ంసశ్చ లోకాః । తానేవ తాభిరభిజయతి। కామచారోహ వా అస్యోరుషు చ వరీయస్సు చ లోకేషు భవతి । యో౽గ్నిన్నా చికేఞ్చినుతే । య ఉచైనమేవంవేద । సంవథ్సరో వా అగ్నిర్నాచికేతః । తస్య వసన్తశ్శిరః ॥౨౦॥ గ్రీష్మో దక్షిణః పక్షః । వర్షా ఉత్తరః । శరత్పుచ్ఛమ్ । మాసాః కర్మకారాః । అహోరాత్రే శతరుద్రీయమ్ । పర్జన్యో వసోర్ధారా । యథా వైపర్జన్యస్సువృష్టం వృష్ట్వా ప్రజాభ్యస్సర్వాన్కామాన్థ్సం పూరయతి । ఏవమేవ స తస్య సర్వాన్కామాన్థ్సం పూరయతి। యో౽గ్నిం నాచికేతం చినుతే ॥౨౧॥ య ఉ చైనమేవం వేద । సంవథ్సరో వా

అగ్నిర్నాచికేతః । తస్య వసన్తశ్శిరః । గ్రీష్మో దక్షిణః పక్షః । వర్షాః పుచ్ఛమ్ । శరదుత్తరః పక్షః । హేమన్తోమధ్యమ్ । పూర్వపక్షాశ్చితయః । అపరపక్షాః పురీషమ్ । అహోరాత్రాణీష్టకాః । ఏష వావసోఽగ్నిరగ్నిమయః పునర్ణవః । అగ్నిమయోహ వైపునర్ణవో భూత్వా । స్వర్గం లోకమేతి । ఆదిత్యస్య సాయుజ్యమ్ । యోఽగ్నిం నాచికేతం చినుతే । య ఉచైనమేవం వేద ॥౭॥

అముం తయా లోకమభి జయతి శిరశ్చినుత ఇష్టకాష్షట్చ ॥౧౦॥

తై.బ్రా.౩-౧౨-౯

ఋచాం ప్రాచీ మహతీ దిగుచ్యతే । దక్షిణామాహుర్యజుషామపారామ్ । అథర్వణామఙ్గిరసాం ప్రతీచీ । సామ్నాముదీచీ మహతీ దిగుచ్యతే । ఋగ్భిః పూర్వాహ్ణే దివి దేవ ఈయతే । యజుర్వేదే తిష్ఠతి మధ్యే అహ్నః । సామవేదేనా స్తమయే మహీయతే । వేదైరశూన్యస్త్రిభిరేతి సూర్యః । ఋగ్భ్యో జాతాగ్ం సర్వశో మూర్తిమాహుః । సర్వా గతిర్యాజుషీ హైవ శశ్వత్ ॥౯॥ సర్వన్తేజస్సామరూప్యగ్ం హ శశ్వత్ । సర్వగ్ం హేదం బ్రహ్మణా హైవ సృష్టమ్ । ఋగ్భ్యో జాతంవైశ్యంవర్ణమాహుః ।యజుర్వేదంక్షత్రియస్యాహుర్యోనిమ్ । సామవేదో బ్రాహ్మణానాం ప్రసూతిః । పూర్వే పూర్వేభ్యో వచ ఏతదూచుః । ఆదర్శమగ్నిఞ్చిన్వానాః । పూర్వే విశ్వసృజోఽమృతాః । శతంవర్షసహస్రాణి । దీక్షితాస్సత్రమాసత ॥౧౦॥ తప ఆసీద్గృహపతిః । బ్రహ్మ బ్రహ్మాభవథ్స్వయమ్ । సత్యగ్ంహ హోతైషామాసీత్ । యద్విశ్వసృజ ఆసత । అమృతమేభ్య ఉదగాయత్ । సహస్రం పరివథ్సరాన్ । భూతగ్ం హ ప్రస్తోతైషామాసీత్ । భవిష్యత్ప్రతి

చాహరత్ । ప్రాణో అధ్వర్యురభవత్ । ఇదగ్ం సర్వగ్ం సిషాసతామ్ ॥౧౧॥ అపానో విద్వానావృతః । ప్రతి ప్రాతిష్ఠదధ్వరే । అర్త్తవా ఉపగాతారః । సదస్యాబుుతవో౽భవన్ । అర్ధమాసాశ్చమాసాశ్చ । చమసాధ్వర్యవో భవన్ । అశగ్ంస్త్బ్రహ్మణస్తేజః । అచ్ఛావాకో భవద్యశః । బుుతమేషాం ప్రశాస్తాసీత్ । యద్విశ్వసృజ అసత ॥౧౨॥ ఊర్గ్రాజాన ముదవహత్ । ధ్రువగోపస్సహో౽భవత్ । ఓజోభ్యష్టోద్గ్రావణ్ణః । యద్విశ్వసృజ ఆసత । అపచితిః పోత్రీయామయజత్ । నేష్ట్రీయామ యజత్విషిః । ఆగ్నీద్ధ్రాద్విదుషీ సత్యమ్ । శ్రద్ధాహైవా యజథ్స్వయమ్ । ఇరా పత్నీ విశ్వసృజామ్ । ఆకూతిరపినద్ధవిః ॥౧౩॥ ఇధ్మగ్ం హక్షుచ్చైభ్య ఉగ్రే । తృష్ణా చావహతాముభే । వాగేషాగ్ం సుబ్రహ్మణ్యా ౽౽సీత్ । ఛన్దోయోగాన్ విజానతీ । కల్పతన్త్రాణి తన్వానా ౽హః । సగ్ంస్థాశ్చ సర్వశః । అహోరాత్రే పశుపాల్యౌ । ముహూర్తాః ప్రేష్యా అభవన్ । మృత్యుస్త దభవద్ధాతా । శమితోగ్రోవిశాం పతిః ॥౧౪॥ విశ్వసృజః ప్రథమాస్సత్రమాసత । సహస్రసమం ప్రసుతే నయన్తః । తతోహజజ్ఞే భువనస్య గోపాః । హిరణ్మయశ్శకునిర్బ్రహ్మ నామ । యేనసూర్యస్తపతి తేజసేద్ధః । పితా పుత్రేణ పితృమాన్ యోనియోనౌ । నావేదవిన్మనుతే తం బృహన్తమ్ । సర్వానుభుమాత్మానగ్ం సంపరాయే । ఏష నిత్యో మహిమా బ్రాహ్మణస్య । న కర్మణా వర్ధతే నో కనీయాన్ ॥౧౫॥ తస్యైవాత్మా పద విత్తంవిదిత్వా న కర్మణా లిప్యతే పాపకేన । పఞ్చ పఞ్చా శతస్త్రివృతస్సంవథ్సరాః । పఞ్చ పఞ్చాశతః పఞ్చదశాః । పఞ్చపఞ్చాశతస్సప్త దశాః । పఞ్చ పఞ్చా శత ఏకవిగ్ంశాః । విశ్వసృజాగ్ం సహస్ర సంవథ్సరమ్ । ఏతేనవై విశ్వసృజ ఇదంవిశ్వమసృజన్త । యద్విశ్వ మసృజన్త । తస్మాద్విశ్వసృజః । విశ్వమేనానను ప్రజాయతే । బ్రహ్మణస్సాయుజ్యగ్ం సలోకతాంయన్తి । ఏతాసామేవ దేవతానాగ్ం సాయుజ్యమ్ । సార్ష్టితాగ్ం సమానలోకతాంయన్తి ।

య ఏతదుపయన్తి । యే చైనత్త్రాపహుః । యేభ్యశ్చైనత్త్రాపహుః । ఓమ్॥౫౬॥

1 న కంచన వసతౌ ప్రత్యాచక్షీత । తద్వ్రతమ్ । 2 తస్మాద్యయా కయాచ విధయా బహ్వన్నం ప్రాప్నుయాత్ । 3 అరాధ్యస్మా అన్నమి-త్యాచక్షతే । 4 ఏతద్వై ముఖతోఽన్నగ్ం రాద్ధమ్। ముఖతోఽస్మా అన్నగ్ం రాధ్యతే। ఏతద్వై మధ్యతోఽన్నగ్ం రాద్ధమ్। మధ్యతోఽ-స్మా అన్నగ్ం రాధ్యతే। ఏతద్వా అన్తతోఽన్నగ్ం రాద్ధమ్। అన్తతోఽ-స్మా అన్నగ్ం రాధ్యతే। య ఏవం వేద। 5 క్షేమ ఇతి వాచి। యోగక్షేమ ఇతి ప్రాణాపానయోః । కర్మేతి హస్తయోః । గతిరితి పాదయోః । వి-ముక్తిరితి పాయౌ । ఇతి మానుషీః సమాజ్ఞాః । 6 అథ దైవీః । తృప్తిరితి వృష్టౌ । బల మితి విద్యుతి । యశ ఇతి పశుషు । జ్యోతిరితి నక్షత్రేషు । ప్రజాతి రమృత మానన్ద ఇత్యుపస్థే । సర్వ మిత్యాకాశే । 7 తత్ప్రతిష్ఠేత్యుపాసీత । ప్రతిష్ఠావాన్భవతి । తన్మహ ఇత్యుపాసీత । మహాన్భవతి । తన్మన ఇత్యుపాసీత । మానవాన్భవతి । తన్నమ ఇ-త్యుపాసీత । నమ్యన్తేఽస్మై కామాః । తద్బ్రహ్మేత్యుపాసీత । బ్రహ్మవాన్భవతి । తద్బ్రహ్మణః పరిమర ఇత్యుపాసీత । పర్యేణం మ్రియన్తే ద్విషన్తః సపత్నాః । పరియేఽప్రియా భ్రాతృవ్యాః । 8 స యశ్చాయం పురుషే । యశ్చాసావాదిత్యే । స ఏకః । స య ఏవంవిత్ । అస్మా-ల్లోకాత్ప్రేత్య । ఏత మన్నమయ మాత్మాన ముపసంక్రమ్య । ఏతం ప్రాణమయ మాత్మాన ముపసంక్రమ్య । ఏతం మనోమయ మాత్మాన

ముపసంక్రమ్య । ఏతం విజ్ఞానమయ మాత్మాన ముపసంక్రమ్య । ఏత
మానన్దమయ మాత్మాన ముపసంక్రమ్య । ఇమాఀల్లోకా న్కామాన్నీ
కామరూప్యనుసంచరన్ । ఏత థ్సామ గాయ న్నాస్తే । [9] హా౩ వు హా౩
వుహా౩ వు । అహమన్న మహమన్న మహమన్నమ్ । అహమన్నాదో౨ ౨
హ మన్నాదో౨ ౨ హమన్నాదః । అహగ్గ్ం శ్లోకకృ దహగ్గ్ం శ్లోక-
కృదహగ్గ్ శ్లోకకృత్ । అహ మస్మి ప్రథమజా ఋతా౩ స్య । పూర్వం దేవే-
భ్యో అమృతస్య నా ౩ భాయి । యో మా దదాతి స ఇదేవమా ౩ వాః ।
అహ మన్నమన్న మద న్తమా ౩ ద్మి । అహం విశ్వం భువన మభ్యభ-
వామ్ । సువర్న జ్యోతీః । [10] య ఏవం వేద । [11] ఇత్యుపనిషత్ ॥ ౧౦॥

సహ నావవతు । సహనౌ భునక్తు । సహ వీర్యం కరవావహై । తేజస్వి
నావధీత మస్తు మావిద్విషావహై । ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః ॥

ఇతి అధిశ్రవణము సమాప్తః